

Medietilsynet
NORWEGIAN MEDIA AUTHORITY

Trygg bruk-undersøkelsen 2008

- En kartlegging av 8 til 18-åringers bruk av digitale medier

Forord

I Trygg bruk undersøkelsen 2008 legger Medietilsynet fram hovedresultatene fra en landsomfattende undersøkelse om barn og unges bruk av de elektroniske mediene PC, Internett, mobil og elektroniske spill. Rapporten er en oppfølger til de tidligere SAFT-undersøkelsene som ble gjennomført i 2003 og 2006. De grafiske framstillingene i rapporten gjengir en del av hovedtallene fra de tidligere SAFT-undersøkelsene.

Formålet med rapporten er å gi en samlet framstilling av barn og unges bruk av ulike typer digitale medier og tilgangen til slike medier. Trygg bruk-undersøkelsen har som hovedfokus å kartlegge eventuelle negative opplevelser, f. eks. trakassering og mobbing, som barn og unge har ved bruk av PC og mobil.

Medietilsynets trygg bruk-prosjekt har internettsider hvor denne publikasjonen finnes, www.tryggbruk.no.

Undersøkelsen av barn og unges bruk av digitale medier er i hovedsak finansiert av Barne- og likestillingsdepartementet, Fornyings- og administrasjonsdepartementet, Justisdepartementet, Kunnskapsdepartementet og Samferdelsdepartementet. Undersøkelsen har vært administrert under Medietilsynets trygg bruk-prosjekt som er det nasjonale koordineringsorganet for trygg bruk av interaktive digitale medier for barn og unge. Trygg bruk-prosjektet er en del av et EU-finansiert program som har som mål å fremme sikker bruk av Internett blant barn og unge.

Synovate har gjennomført undersøkelsen på oppdrag fra Medietilsynet.

Medietilsynet

Fredrikstad, 3. april 2008

Stian Lindbøl

prosjektleder trygg bruk

Innhold

Hovedresultater	4
Om undersøkelsen	7
PC, internett og elektroniske spill	8
Teknologi og internettbruk.....	9
Elektroniske spill.....	16
Foreldrenes kjennskap og tilsyn.....	20
Personlig informasjon	24
Støtende seksuelt materiale.....	29
Støtende voldelig materiale.....	36
Støtende hatefullt materiale.....	40
E-post kontoer	44
Chatting og personlige møter	47
Mobbing og erting på internett.....	55
Opplæring og trygg bruk av internett.....	58
Mobiltelefon	63
Innehav og abonnementsforhold.....	64
Bruksområder og regler.....	70
Tidsbruk medier, fritid og skole	80
Tidsbruk.....	81

Hovedresultater

Alle bruker PC

Norge er langt fremme når det gjelder teknologibruk, også når det gjelder barn og ungdom. Alle deltagerne i undersøkelsen bruker PC til enten spill, lekser, surfing eller e-post. Den høye PC-bruken er nok i stor grad påvirket av innføringen av elektroniske hjelpemidler i skolen, når vi ser at alle skoleelever 8 år eller eldre bruker PC. 60% har egen PC.

3 av 4 bruker internett daglig

73% bruker internett daglig, og i løpet av en uke har 95% vært innom internett minst en gang. Internett brukes i størst grad hjemme og har blitt den mediekanaalen som barn og ungdom bruker mest tid på i løpet av en dag.

Gutter bruker 1,8 timer på elektroniske spill hver dag

2/3 av norske barn og ungdom spiller elektroniske spill minst en gang i uken. Ikke uventet er gutter overrepresentert når det gjelder denne underholdningskanaalen, og 53% spiller en eller flere ganger om dagen. Elektroniske spill spilles i størst grad alene, men det er også blitt vanligere å spille sammen med venner eller familie. Det spilles i størst grad på PC og spillkonsoller.

Barn har blitt mer kildekritiske

Utviklingen de siste årene viser at internettbrukerne har blitt mer kritiske. Mens halvparten av barn og ungdom i 2003 mente at

det meste av informasjonen på internett var sann, ser vi nå at det er flere som har lært og skjønt at man faktisk må vurdere det materialet som er lagt ut. Årets måling viser at kun 1% tror at alt på internett er sant, mens 31% mener at det meste er sant.

Barn og unge mer varsomme når de legger ut informasjon på internett

En av de viktigste opplysningsoppgavene når det gjelder barn og unge og deres internettbruk er at de må tenke seg om når de legger ut personlig informasjon på internett. Bilder og opplysninger som er lagt ut for å dele med venner kan plukkes opp i helt andre sammenhenger enn tiltenkt, og dette må man være bevisst. Vi ser at utviklingen de senere årene også viser en sterkere forståelse for dette. Selv om mange oppgir at de ikke legger ut informasjon fordi de er redd for å bli kontaktet av fremmed eller virus, ser vi at også læring om trygg bruk av internett nevnes i 4 av 10 tilfeller. Tilsvarende resultat i 2003 var kun 1 av 10.

Selv om mange kjenner til hvorfor de bør være forsiktige ser vi at publisering av bilder og video er noe som absolutt er tilstede. 1 av 4 har opplevd at det er lagt ut bilder eller video uten at de har gitt tillatelse til dette.

Nedgang i andel som har vært borte i hatefullt materiale

Internett har blitt en kanal som barn og ungdom bruker i oppveksten både for å søke sensitiv informasjon og for å teste egne grenser. Det er dermed naturlig at man av ren nysgjerrighet sjekker ut spesielt nettsider som har seksuell karakter. I tillegg ser vi at også voldelige og hatefulle sider utfordrer nysgjerrigheten til noen barn og ungdom. Etter hvert som internettbruken har økt ser vi også at det er en økning i andelen som har vært innom seksuelle og voldelige sider. 53% har noen gang vært innom en nettside med pornografisk innhold, men tilsvarende tall for skremmende og voldelige sider er 45%. Resultatene viser imidlertid at barna i mindre grad lar seg prege av besøkene – rundt 40% sier at det ikke gjorde de noe å se/besøke en slik side. 10-20% oppgir imidlertid at de synes det var ubehagelig.

Resultatene viser en nedgang i andelen som har vært innom hatefulle nettsider. Det er imidlertid også verdt å merke seg at dette er de besøkene som i størst grad oppleves som ubehagelige.

7 av 10 har sin egen e-post adresse

Bruken av e-post mellom venner økte fra 2003 til 2006, men årets undersøkelse viser noe nedgang. Dette skyldes nok at andre kommunikasjonsformer som sms og msn i større grad har tatt over venne-kontakten. E-post er også blitt en ny kanal for mobbing og det er en liten økning i andel som sier at de har mottatt plagsom eller truende e-post. Jenter

oppgir i større grad å få slike meldinger sammenlignet med gutter.

8 av 10 chatter

Chatting ser i stor grad ut til å være harmløs kommunikasjon mellom venner. 9% av de som chatter forteller at de har blitt plaget, mobbet eller truet mens de chattet.

Chatting kan også føre til nye vennskap og vi ser at blant chatterne er det i underkant av 1/3 som har møtt personer i virkeligheten som de først ble kjent med via chat/internett. Det har vært mye fokus på at voksne som vil barna vondt har brukt denne kanalen for å skape kontakt. Det er imidlertid kun 2% av alle barn i alderen 8-18 år som har møtt noen i virkeligheten som viste seg å være en voksen. Når vi så undersøker hva som har skjedd på møtene er det kun 0,2% totalt eller ca. 1.300 barn som har opplevde at den personen de møtte sa stygge ting til dem eller fysisk prøvde å skade dem. Dette kan gjelde både jevnaldrende og voksne.

Mobbing og erting på internett

De elektroniske mediene brukes også som kanal for å erte og mobbe andre. 15% har mottatt meldinger på internett som har plaget eller ertet dem, mens 14% innrommer at de selv har sendt denne type meldinger. Jentene blir i størst grad mobbet, mens guttene er de som i større grad mobber.

Lærer mest av seg selv

Barn og ungdom sier at de har lært mest om internett av seg selv og av venner på egen

alder. Lærere rangeres på en femte plass over personer som man har lært om internett fra. Det er imidlertid positivt at andelen som mener de har fått regelmessig opplæring om internett har økt fra 34% i 2003 til 54% i 2008. Innholdet i opplæringen har skiftet fokus fra ren brukerteknikk (hvordan komme seg inn) til fokus på trygg bruk, kildekritikk og personvern. Når det gjelder barnas viktigste kilder til trygg bruk er det foreldrene og skolen som står for dette.

Blant 11-åringene har 6 av 10 sin egen mobiltelefon

86% av barn i aldre 8-18 år og jenter har i noe større grad mobil enn gutter. Mobilen brukes til SMS og samtaler, og andelen som spiller spill på mobilen øker. I media har vi hørt om enkelttilfeller der barn og unge er blitt plaget av meldinger på mobilen. Dette har også påvirket foreldrenes holdninger. Vi ser at sammen med at mobil skal være av i skoletimen er dette og ikke plage andre en av de viktigste reglene for mobilbruk. 8% sier at de har blitt mobbet eller ertet via mobilen, mens 15% sier at de har mottatt truende eller skremmende meldinger.

Om undersøkelsen

På oppdrag fra Medietilsynet har Synovate gjennomført Trygg Bruk undersøkelsen for å se på barn og unge og deres bruk av digitale medier som Internett, spill og mobiltelefon.

Kontaktperson i Medietilsynet er Stian Lindbøl. Hos Synovate MMI har Kathrine Steen Andersen vært ansvarlig for gjennomføringen av prosjektet.

Deltagere til undersøkelsen er rekruttert gjennom en invitasjon til skolenes rektor med forespørsel om å bruke en skoletime til å svare på et spørreskjema. Totalt ble det sendt ut invitasjon til 71 grunnskoler og 26 videregående skoler. Hos et utvalg av disse skolene ble det booket inn intervjuer i klasser tilsvarende ca. 1.100 elever. Av disse har vi mottatt 947 svar som er benyttet i rapporteringen.

Intervjuingen ble gjennomført i de tre første ukene i desember 2007. Barna og ungdommene fylte selv ut spørreskjemaet på 16 sider i løpet av en skoletime.

Resultatene fra undersøkelsen er vektet på kjønn og alder, hentet fra offentlig statistikk. Undersøkelsen representerer aldersgruppen 8-18 år og denne gruppen utgjør totalt en befolkning på 687.000 barn og unge.

Tilsvarende undersøkelse er tidligere gjort i 2003 og 2006. Merk at aldersmålgruppen for undersøkelsene da var 9-16 år.

PC, internett og elektroniske spill

Teknologi og internettbruk

- **Alle i aldersgruppen 8-18 år bruker PC til aktiviteter som for eksempel lekser, surfing, e-post eller chatting**
- **98% har tilgang til en PC hjemme, 60% har egen PC.**
- **73% bruker internett daglig, og i løpet av en uke har 95% vært innom internett minst en gang.**
- **Internett brukes i størst grad hjemme (73% daglig) og på skolen (19% daglig).**

PC har gjort sin inntreden hos norske barn både på skolen og i fritiden, og alle oppgir at de bruker PC eller datamaskin til oppgaver som lekser, spill, surfing på internett, e-post, chatting eller lignende. Dette tallet lå også høyt i 2003 og 2006 da henholdsvis 96% og 97% oppgav at de brukte PC. Økt fokus på bruk av elektroniske hjelpemidler i skolen er nok en viktig årsak til at alle skoleelever på 8 år eller mer sier at de bruker PC.

De aller fleste, 98%, oppgir også at de har PC hjemme som er tilgjengelig for deres bruk. I snitt har 60% av barna en egen PC, mens 49% oppgir at de har tilgang til en annen PC hjemme. Naturlig nok finner vi høyere andeler med egen PC blant de eldste i utvalget (86% i gruppen 17-18 år). Resultatene viser også at gutter (65%) i større grad enn jenter (54%) har egen PC.

Mens PC'ene for 5 år siden i stor grad var lokalisert i fellesrom (stue, kjøkken, gang) eller arbeidsrom, ser vi nå en forskyvning mot at flere har bærbare PC'er som flyttes rundt. 39% oppgir at de har bærbar PC mot 19% som oppgir det samme i 2006. Ungdom i alderen

17-18 år oppgir i større grad at de har bærbar PC, noe som nok i stor grad er betinget av at de benytter denne både på skolen og hjemme.

Blant de som har PC tilgjengelig hjemme oppgir totalt 97% at de har tilgang til internett. Til sammenligning oppgav 73% av barna for 5 år siden at de hadde tilgang til internett. Dette betyr at barn og ungdom i alderen 8-18 år har tilnærmet total internettdekning hjemmefra. 60% oppgir at de har tilgang til internett på egen PC, mens 58% oppgir tilgang til internett på andres PC.

Blant barn og ungdom har internett blitt den største mediekanalen når det gjelder tidsbruk. Det brukes flere minutter på internett pr dag enn på TV, som tradisjonelt har vært den største mediekanalen blant ungdom. 73% sier at de bruker internett daglig og 55% er innom flere ganger om dagen. Kun et fåtall er innom sjeldnere enn ukentlig.

Når det gjelder tidsbruken oppgir utvalget at de i snitt bruker internett i 2 timer pr dag. I den eldste gruppen 17-18 år brukes internett i snitt i

2,5 timer. Til sammenligning brukes litt i overkant av 1,5 timer på TV.

Internett brukes i aller størst grad hjemme (73% daglig), deretter følger skolen (19% daglig).

Når det gjelder starttidspunktet for internettbruk var det i 2003 i hovedsakelig i gruppen 7-10 år vi så de første internetterfaringene. Dette starttidspunktet har nå flyttet seg nedover og i 2008 ser vi at hovedvekten ligger på 5-8 år. De første erfaringene kommer hjemme. 7 av 10 sier at de brukte internett hjemme den første gangen, mens kun 1 av 10 oppgir at den første opplevelsen var på skolen.

I alle aldersgrupper er internett i hjemmet i hovedsak den første erfaringen med kanalen, men resultatene viser at i gruppen 17-18 år var skolen en viktigere part i førstegangs-erfaringene enn for de yngste (8-12 år) der det meste av den første læringen skjer hjemme.

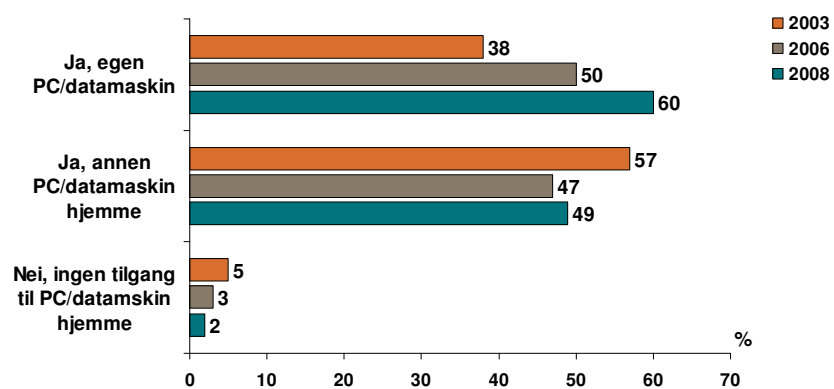
Internett er i aller størst grad en kilde til underholdning og informasjon. 77% sier de bruker internett til å spille spill, mens 71% sier de bruker det til skolearbeid.

Teknologi og internetbruk

Grafisk fremstilling av resultatene

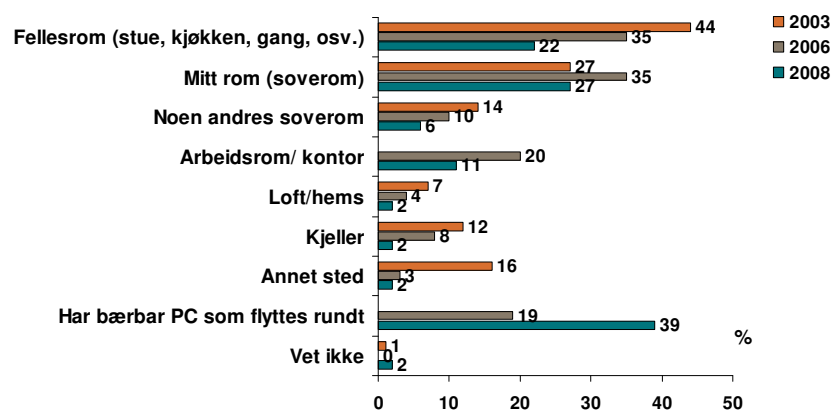
Q7: Har du en PC/datamaskin tilgjengelig som du kan benytte hjemme?

Filter: Bruker PC%

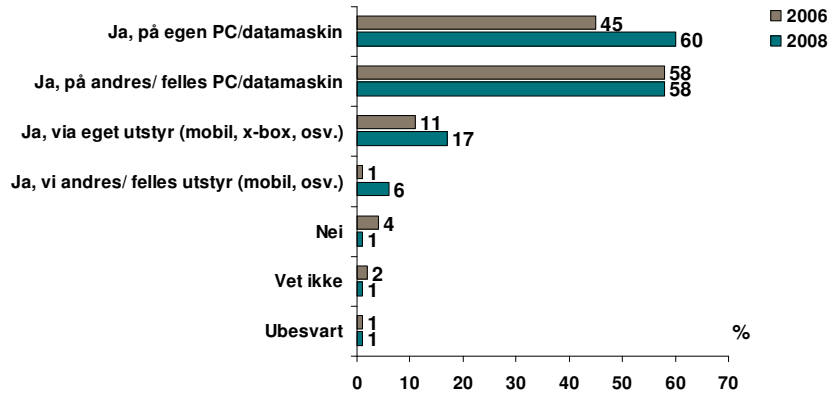
Q8: Hvor står PC'en eller datamaskinen du bruker hjemme?

Filter: Bruker PC hjemme, 94%

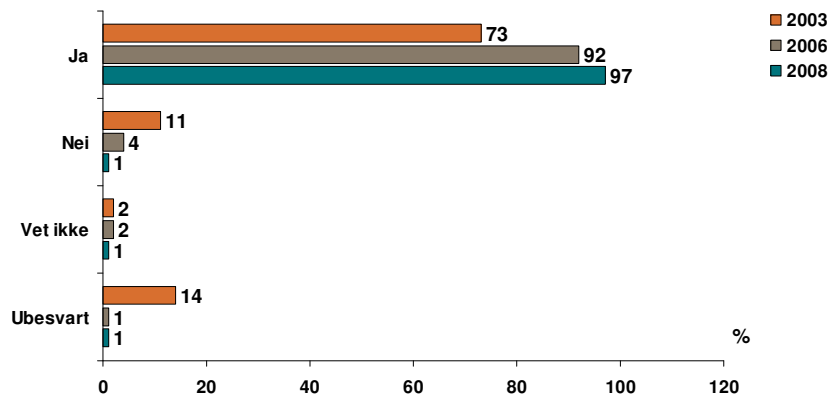
Q9: Har du tilgang til Internett hjemme?

Filter: Bruker PC hjemme

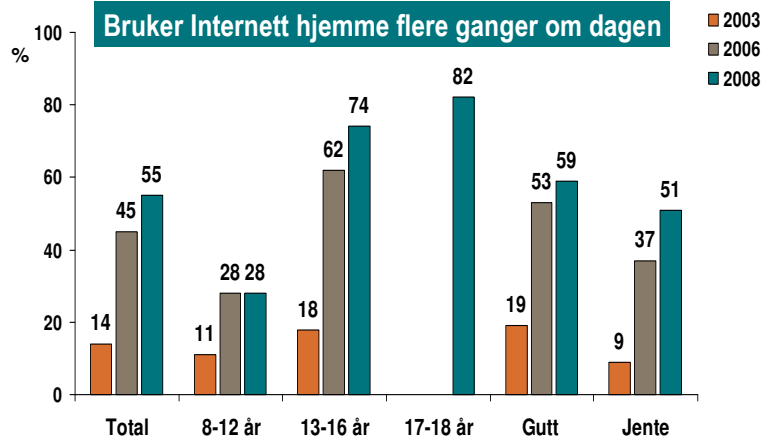
Q9: Har du tilgang til Internett hjemme?

Filter: Bruker PC hjemme, 94%

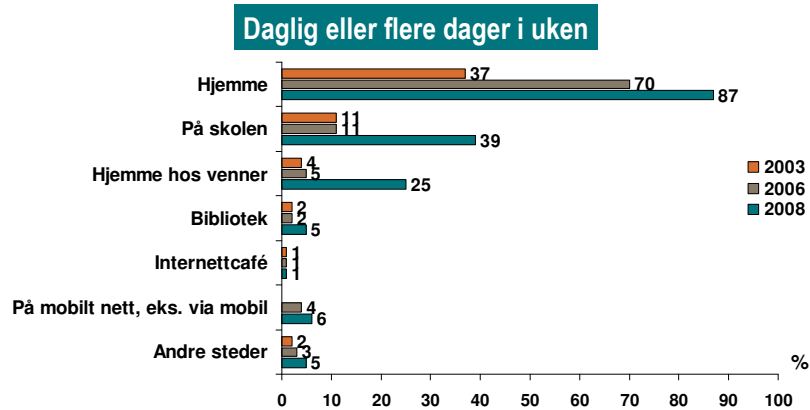
Q10: Hvor ofte bruker du vanligvis Internett hjemme eller andre steder?

Filter: Bruker PC

Q11: Hvor ofte bruker du Internett på hvert av stedene nedenfor?

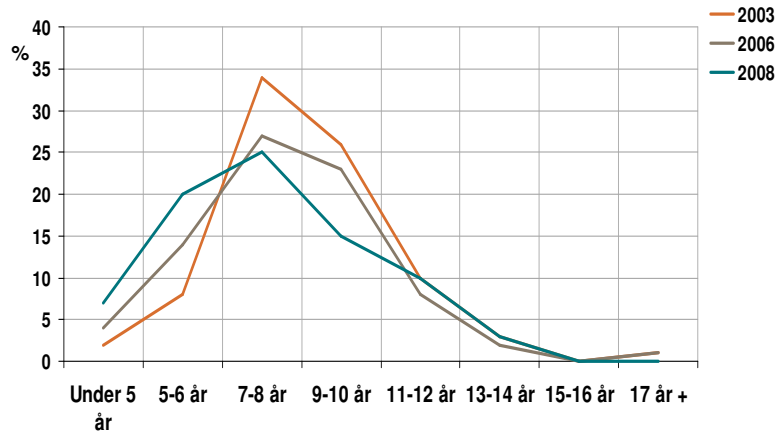
Filter: Bruker Internett

* Merk at skalaen er endret i 2008.

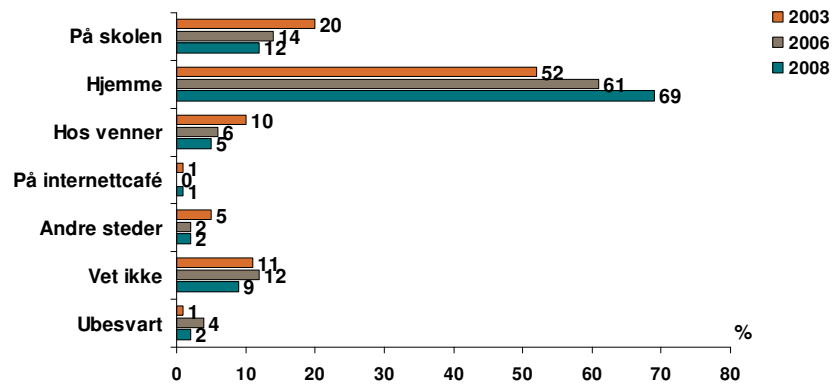
Q12: Hvor gammel var du første gang du brukte Internett?

Filter: Bruker Internett

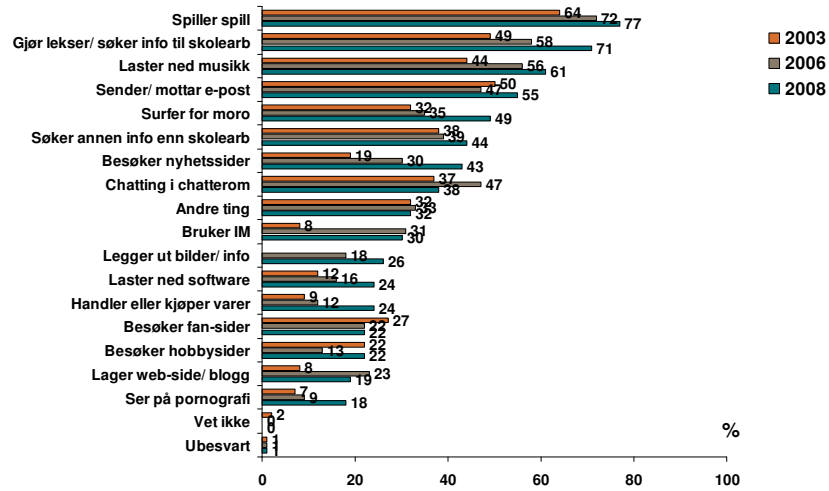
Q13: Hvor brukte du Internett første gang?

Filter: Bruker Internett

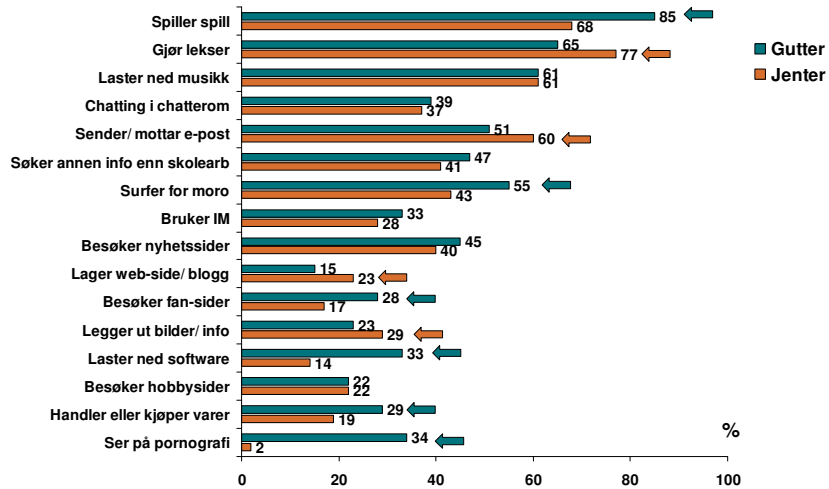
Q14: Hva bruker du Internett til? - Utvikling

Filter: Bruker Internett

Q14: Hva bruker du Internett til?

Filter: Bruker Internett

Elektroniske spill

- **2/3 av norske barn og ungdom spiller elektroniske spill minst en gang i uken.**
- **Totalt spiller 38% slike spill daglig - blant gutter oppgir 53% at de spiller daglig.**
- **I gjennomsnitt bruker guttene 1 time og 48 minutter på spill daglig, mens jentene ligger på 40 minutter.**
- **Barna selv mener at foreldrene har forholdsvis god kjennskap til spillene de brukere.**
- **De aller fleste spiller elektroniske spill alene eller med personer de kjenner. Kun 17% spiller med mennesker de ikke kjenner.**

Elektroniske spill er en mye brukt underholdningsform hos norske barn og 2/3 oppgir at de spiller elektroniske spill minst en gang i uken.

38% oppgir at de spiller denne type spill daglig og bruken er ikke uventet høyest hos gutter, der hele 53% oppgir at de spiller en eller flere ganger om dagen. Når man ser på tidsbruken ligger gjennomsnittet for hele gruppen på 1 time og 20 minutter pr dag. Jentene bruker i snitt 40 minutter, mens guttene ligger over dobbelt så høyt med 1 time og 48 minutter på dagsbasis.

Når det gjelder foreldrenes kjennskap til spillene barn og ungdom bruker, mener barna selv at foreldrene vet ganske mye om disse. 6 av 10 barn mener at foreldrene kjenner mye eller en del til spillene. Yngre barn føler at foreldrene har høyere kunnskapsnivå enn de eldre. Dette skyldes nok i stor grad at foreldre er mer involvert i enten kjøp eller nedlasting av spill hos de yngre barna.

Elektroniske spill spilles i aller størst grad alene, men i løpet av de siste årene er det også blitt vanligere å spille mer med venner/familie. 63% spiller vanligvis alene, mens 52% sier at de spiller med familie eller venner som de sitter sammen med. 24% sier at de spiller med familie eller venner over internett.

Når det gjelder internettspill finnes det jo ingen landegrenser og det er derfor også interessant å se på om man spiller med mennesker man i utgangspunktet ikke kjenner. Totalt oppgir 17% at de vanligvis spiller med mennesker de ikke kjenner. Denne andelen er naturlig nok svært lav blant de aller yngste (4-5%), mens det i alderen 17-18 år er rundt 20% som oppgir at de spiller med mennesker de ikke kjenner.

Blant gutter og i alderen 17-18 år viser også resultatene at det er flere som spiller over internett med venner og familie.

Den totale favorittlisten over spill er preget av at dette er en aktivitet som guttene i langt større grad benytter og Sports- og bilspill,

Partyspill og Skyte- og actionspill kommer høyest opp.

Topp 3 blant gutter:

1. Skyte- og actionspill (65%)
2. Sports- og bilspill (59%)
3. Rollespill (31%)

Topp 3 blant jenter:

1. Partyspill (54%)
2. Humor/ tegneserieaktige spill (41%)
3. Strategispill (33%)

Når det gjelder utstyret barn og ungdom spiller på fordeler dette seg i størst grad på PC (74%) og spillkonsoller (58%). Mens gutter og jenter i like stor grad benytter PC til spill, er det guttene som i klart større grad bruker spillkonsoll.

Totalt 14% bruker håndholdt konsoll som GameBoy, PSP og Nintendo og her viser

resultatene at bruken av dette avtar jo eldre man blir. I underkant av 1/3 bruker mobiltelefon til å spille spill og denne bruken holder seg etter hvert som man blir eldre. Akkurat når det gjelder mobilspill brukes disse i større grad av jenter (35%) enn av gutter (21%).

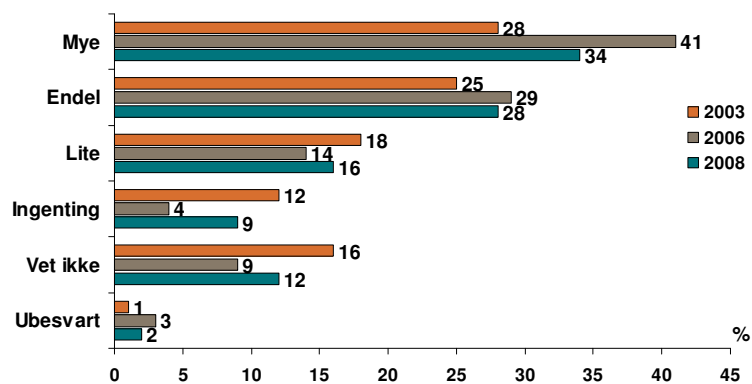
Avslutningsvis stilte vi spørsmål om barn og ungdommene hadde spilt spill med ulike aldersgrenser. Resultatene viser at man stort sett holder seg til spill med riktig aldersmerking når man er yngre. I aldersgruppen 8-12 år oppgir 22% at de har spilt spill med 18år+ aldersgrense. Blant 17-18 åringene oppgir 56% at de har spilt 18år+ spill, her er dog noen i den riktige aldersgruppen.

Elektroniske spill

Grafisk fremstilling av resultatene

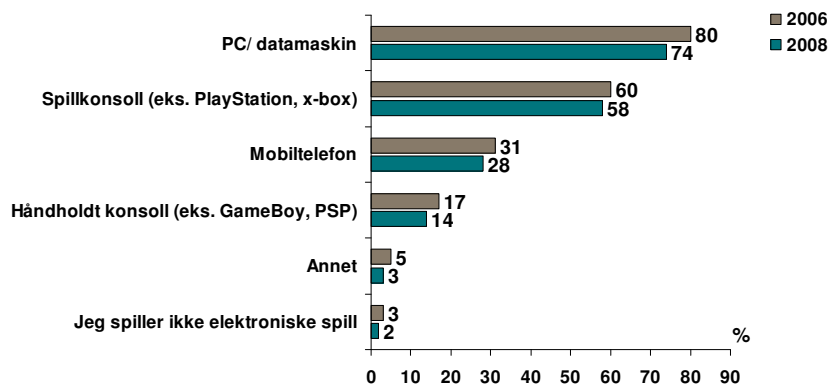
Q17: Når du spiller elektroniske spill, hvor mye vet dine foreldre om de spillene du spiller?

Filter: Spiller elektroniske spill

Q20: På hvilket utstyr spiller du vanligvis?

Filter: Bruker Internett

Q21: Har du spilt elektroniske spill med noen av følgende aldersgrenser?

Filter: Bruker Internett

Andel som sier de har spilt elektroniske spill med følgende aldersgrenser:			
	8-12 år	13-16 år	17-18 år
3 år +	45 %		
7 år +	57 %		
12 år +	52 %	62 %	
16 år +	26 %	53 %	56 %
18 år +	22 %	44 %	56 %

Foreldrenes kjennskap og tilsyn

- **45% mener at far kan mye om internett, 26% mener det samme om mor**
- **I følge barna snakker foreldrene kun noe eller lite med de om hva de gjør på internett.**
- **95% bruker internett hjemme, og det er kun et fåtall av foreldrene som sitter sammen med barna når de surfer eller sjekker hvilke sider de har besøkt.**

Denne undersøkelsen viser at barn i all hovedsak har sine første internettopplevelser i hjemmet, og det er også her hoveddelen av bruken foregår. Dette gjør også at det blir viktig for foreldrene å holde seg oppdatert og følge med på hva barna gjør når de er på internett.

Far er den som tilegnes mest kompetanse av barna når vi spør disse hvor mye de tror foreldrene kan om internett. 45% av barna mener at far kan mye om internett, mens kun 26% mener det samme om mor.

For at barna skal lære seg kjørereglene på internett er det viktig at foreldrene snakker med dem om hva de gjør og veileder dem. Barna gir inntrykk av at de i noen grad snakker med foreldrene om hva de gjør, men kun 15% mener at de snakker mye og 29% en del. Det er imidlertid positivt at ”mye”-andelen er høyere blant de yngste barna.

95% av totalutvalget bruker også internett hjemme, og stor sett gjør de dette uten noe særlig tilsyn fra foreldrene. I gruppen med barn 8-12 år oppgir 34% at foreldrene sitter sammen

med dem når de surfer, og 28% sier at foreldre sjekker hvilke sider de har besøkt.

Foreldrene har imidlertid vært flinke til å sette opp regler for bruk av internett, enten det går på tidsbruk eller hva de faktisk foretar seg der inne. Kun 9% oppgir at de *ikke* har eller følger noen regler for internettbruk hjemme. Her er det naturlig nok store aldersforskjeller og 1% av de yngste barna sier at de ikke har regler, mot 30% blant de i gruppen 17-18 år.

De hyppigst nevnte reglene går både på at de ikke får møte fremmed personer eller legge ut personlig informasjon, men også på at de ikke får lov til å kjøpe noe. Jentene og de yngste barna oppgir i større grad at de følger internettreger, og er nok kanskje de som er mest pliktoppfyllende.

Mens de yngste i større grad oppgir at de følger flere regler oppgir 17-18-åringene i hovedsak to regler:

- Får ikke lov til å møte noen jeg kun kjenner fra internett (33%)
- Får ikke lov til å gi ut personlig informasjon til web/chatte-sider (34%)

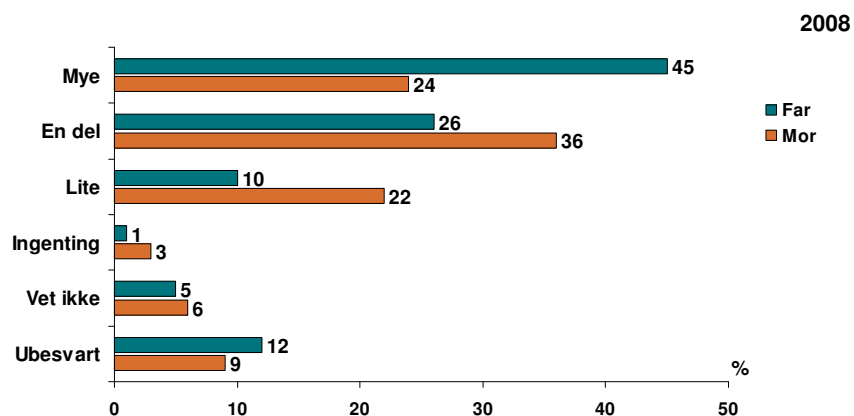
I praksis kan jo internett benyttes over alt uten foreldrenes tillatelse ved å besøke venner, bibliotek, internettkafè eller lignende. 30% av barn og unge sier at de har brukt internett selv

om foreldrene har sagt at det ikke er lov. Tilsvarende tall for 17-18 åringene er 42%, og gutter har i større grad gjort dette enn jenter.

Foreldrenes kjennskap og tilsyn Grafisk fremstilling av resultatene

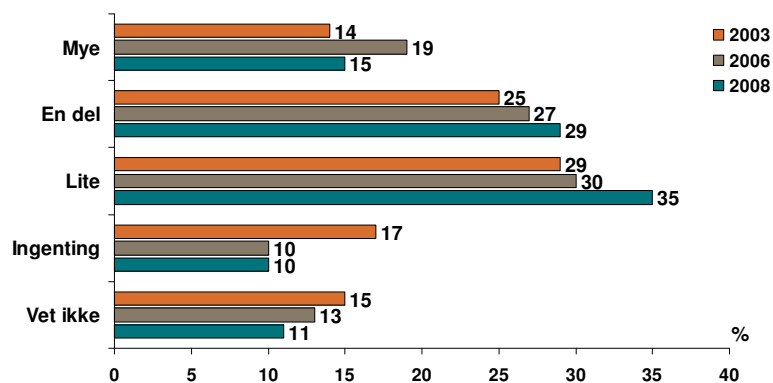
Q23: Hvor mye vet dine foreldre om Internett?

Filter: Bruker Internett

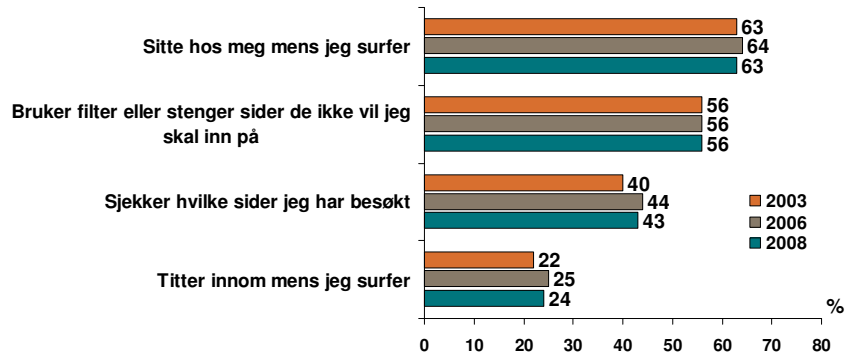
Q24: Hvor mye snakker du med dine foreldre om hva du gjør på Internett? (sum mor og far)

Filter: Bruker Internett

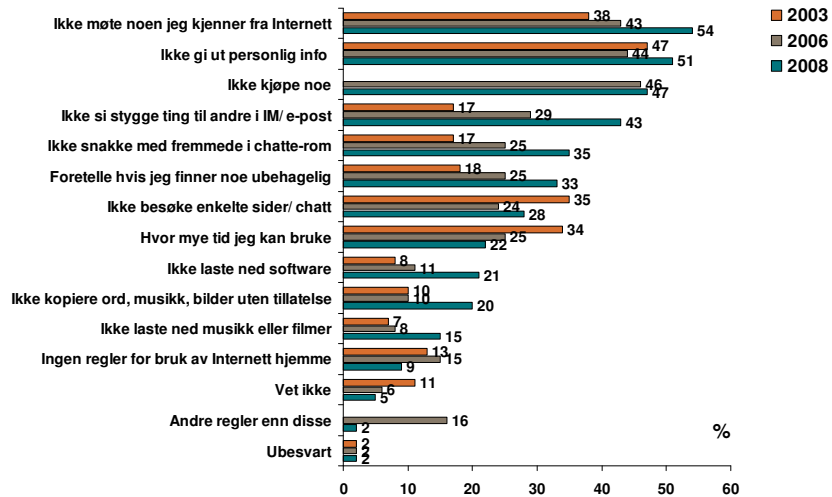
Q26: Når jeg bruker Internett hjemme, pleier mine foreldre ALDRI...

Filter: Bruker Internett hjemme

Q27: Hvilke av følgende Internett-regler har dere hjemme?

Filter: Bruker Internett hjemme

Personlig informasjon

- **75% ville legge ut informasjon om kjønn for å vinne en konkurranse, mens kun 17% ville legge ut bilde av seg selv.**
- **Redsel for å bli kontaktet av ukjente og for hvordan informasjonen brukes er de største årsakene til ikke å legge ut informasjon.**
- **Læring om trygg bruk av internett nevnes i 4 av 10 tilfeller som årsak til at man ikke legger ut informasjon i år, mens kun 1 av 10 svarte det samme i 2003.**
- **38% har blitt forespurt om personlig informasjon på internett av mennesker de ikke kjenner.**

Offentliggjøring av personlig informasjon på internett

Da informasjon som legges ut på internett kan søkes opp og brukes av vilt fremmede er det viktig å være bevisst hvilken informasjon man legger ut om seg selv.

For å konkretisere for barn og unge hvilke situasjoner man kan komme opp i har vi stilt spørsmål om ”hvilke personlige opplysninger om deg selv ville du lagt ut på internett for å vinne premie i en konkurranse?”

Noe informasjon er jo nødvendig å dele dersom man skal delta i en konkurranse og mange ville ha lagt inn kjønn, favoritt-band og egen e-post adresse. Rundt halvparten ville lagt inn alder og fødselsdag, mens 1/3 ville oppgitt fullt navn eller postadresse. Så å si ingen ville lagt ut foreldres navn eller egne passord, mens 17% ville lagt ut bilde av seg selv.

Tilbøyeligheten til å legge ut informasjon om seg selv er klart høyere i gruppen over 13 år enn blant 8-12 åringer.

De hyppigst nevnte årsakene til at barn og unge ikke legger ut informasjon om seg selv er at de er redd for å bli kontaktet av fremmede, det vet ikke hvem som kan komme til å bruke informasjonen og de er redd for virus. Disse årsakene har stort sett holdt seg jevnt høye siden 2003.

For alle som jobber med sikker bruk av internett er det imidlertid positivt å se at andelen som oppgir årsaken ”lært om trygg bruk av internett” har økt fra 10% i 2003 til 40% i 2008.

Andre årsaker som også nevnes av rundt 1/3 er at foreldre ikke har gitt lov og at de er redd for spam.

Forespørsel om personlig informasjon fra ukjente

38% har opplevd at ukjente på internett har spurt de om informasjon som bilde, telefonnummer, adresse eller lignende. Sammenlignet med tidligere runder av denne undersøkelsen holder denne andelen seg stabil. Dette forekommer naturlig nok i større grad jo

eldre man er og jo mer man beveger seg på internett. I gruppen 17-18 år oppgir 60% at dette har skjedd, mens under 12 år er det 21% som har fått slike forespørsler.

På spørsmål om hva de gjorde med disse forespørslene oppgir 41% at de overså dem, mens 29% gav dem litt av informasjonen de ønsket og 26% gav dem falsk informasjon. 25% ba avsender om å la dem være i fred, mens 21% prøvde å sperre meldingene. Andelen som har forsøkt å sperre meldingene har økt markant siden 2003 da 5% oppgav det samme og viser kanskje at den tekniske kunnskapen blant barn og unge har økt. 14% fortalte om hendelsen til mor, mens 11% fortalte det til far. Kun 3% sier at de gav dem all informasjonen de spurte etter.

Resultatene viser ganske ulike reaksjonsmønstre når vi ser på kjønn. Jentene sier i større grad at de overså forespørselen, at de ba om å få være i fred eller forsøkte å sperre meldingene. Guttene derimot overså i mindre grad forespørselen og gav i større grad litt av informasjon det ble spurt etter eller gav falsk informasjon.

Publisering av bilder eller video på internett

I 2008 har vi også lagt inn egne spørsmål om publisering av bilder og video på internett.

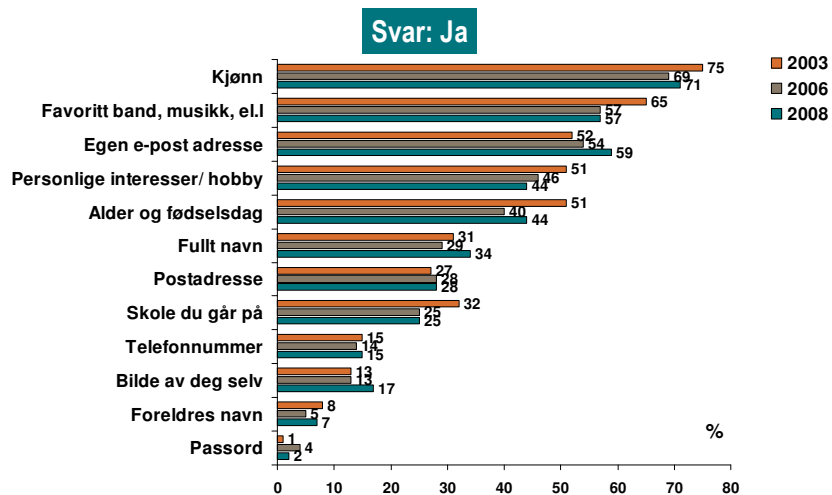
23% av barn og unge oppgir at de selv har opplevd at det er lagt ut bilder eller video av dem på internett uten at de har gitt tillatelse. Jenter (26%) har i noe større grad enn gutter (21%) opplevd dette, mens man ser at fenomenet tiltar etter som man blir eldre. Blant de yngste er det kun 7% som sier at bilder/video har blitt lagt ut, mens i gruppen 17-18 år er det hele 41% som oppgir det samme. Dette har nok en naturlig sammenheng med at jo eldre man blir, jo mer aktiv er man på internett i ulike sammenhenger som hjemmesider, blogg, interessesider, chat, osv.

Når vi så snur spørsmålet og spør om de selv har lagt ut bilder eller video av andre uten å spørre om tillatelse oppgir 13% at de har gjort dette. Her er det også jentene som i noe større grad har gjort dette, og i gruppen 17-18 år innrømmer 25% at de har vært med på å legge ut bilder/video uten tillatelse.

Personlig informasjon
Grafisk fremstilling av resultatene

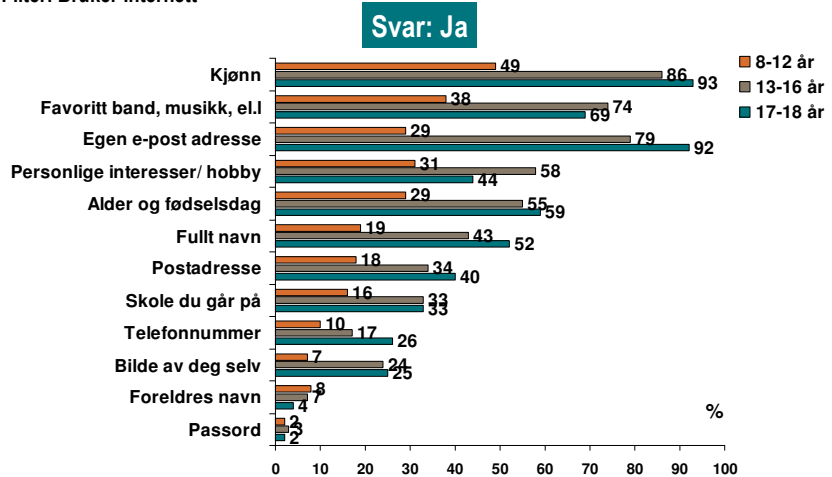
Q29: Hvilke personlig opplysninger om deg selv ville du lagt ut på Internett for å vinne en premie i en konkurranse?

Filter: Bruker Internett

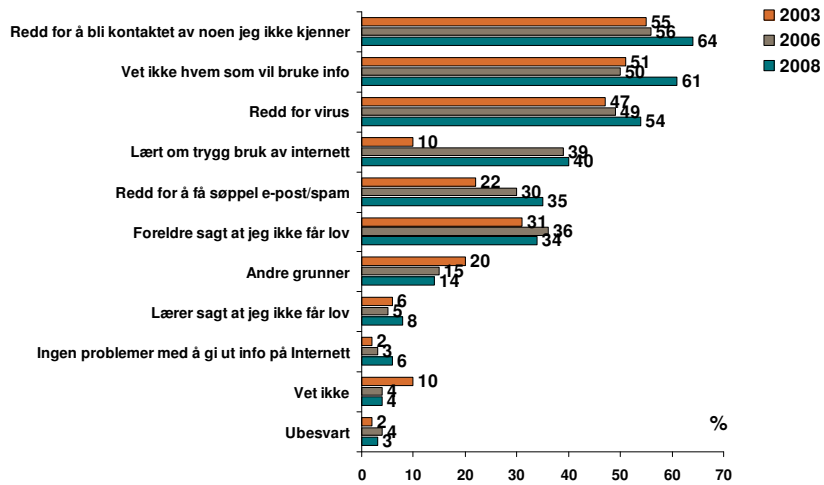
Q29: Hvilke personlig opplysninger om deg selv ville du lagt ut på Internett for å vinne en premie i en konkurranse?

Filter: Bruker Internett

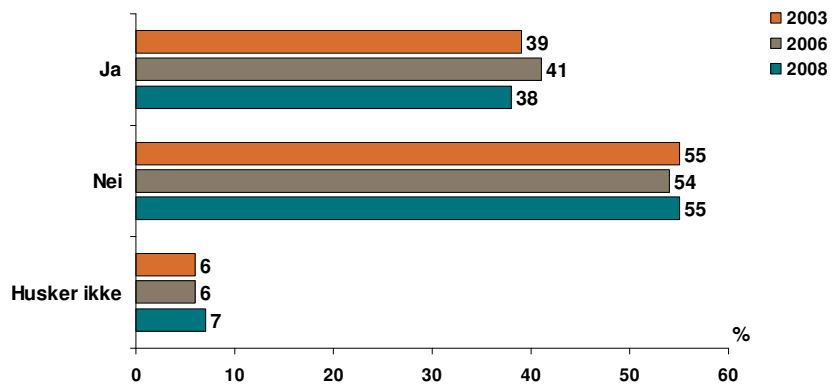
Q30: Hva er de viktigste grunnene til at du ikke vil legge ut informasjon om deg selv på Internett?

Filter: Bruker Internett

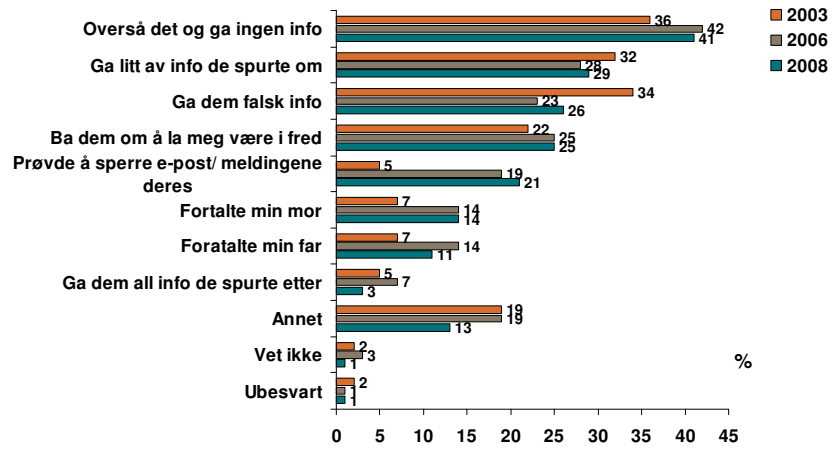
Q31: Har du noen gang møtt noen ukjente på Internett som har spurt etter bilde av deg, ditt telefonnummer, adresse, hvilken skole du går på eller lignende?

Filter: Bruker Internett

Q32: Sist gang dette hendte deg, hva gjorde du med det?

Filter: Har møtt nye på Internett, 38%

Støtende seksuelt materiale

- **27% har noen gang mottatt uønskede seksuelle kommentarer på internett**
- **53% har kommet over seksuelt materiale**
 - **49% har tilfeldig kommet inn på en pornografisk webside**
 - **33% har aktivt søkt seg frem til en pornografisk webside**
- **4 av 10 som har besøkt pornografiske websider tenkte ikke så mye på det**
- **18% har fått tilsendt pornobilder av personer de kun har møtt på internett**
- **16% har blitt bedt om å sende nakenbilder**

Gjennom media har man tidligere fått opplevelsen av at barns mulighet til å få tilgang til pornografi er en av de tingene foreldrene har vært redd for. Undersøkelsen har derfor en egen seksjon der vi ser på hvor mange som har opplevd å motta uønsket seksuelt materiale, eller som har besøkt pornografiske websider.

27% oppgir at de noen gang har mottatt uønskede seksuelle kommentarer; fordelt på 10% som har mottatt dette 5 ganger eller mer, mens 17% har mottatt dette sjeldnere. Når man ser på de ulike aldersgruppene er det kun et fåtall under 12 år som har opplevd dette, mens halvparten av 17-18-åringene noen gang har mottatt slike kommentarer.

Besøk på pornografisk webside

49% har tilfeldig kommet inn på en pornografisk webside (13% flere ganger, 36% noen ganger). Man kan jo for så vidt stille seg spørsmål om hvor tilfeldig det er når 20% av guttene tilfeldig har vært inne flere enn 5 ganger, mens kun 5% av jentene har vært inne i like stor grad. Dog, viser resultatene at dette skjer både i de yngre aldersgruppene (22%) og blant de eldre (75%).

Når vi ser på det aktive besøket på pornografiske sider der barn og unge oppgir at de med vilje har søkt opp en slik side er det klare forskjeller på kjønn og alder. Kun 6% av de yngste sier at de noen gang har gjort dette, mens 60% i gruppen 17-18 år oppgir det samme. Tilsvarende ser vi at 48% av guttene har oppsøkt pornosider, mens 17% av jentene sier det samme.

Det er en klar økning i andelen som oppgir at ”noen fortalte adressen” som årsak til besøket i årets undersøkelse, og ikke uventet er det i større grad gutter og de eldste som sier dette. Det er noe nedgang i andelen som sier at de skrev inn feil adresse, men denne ligger på 28%. Det er i større grad de yngste som oppgir at de skrev i feil adresse. 27% oppgir at de fulgte en link fra en annen side for å komme til den pornografiske websiden, mens 21% oppgir at de kom dit fra en søkemotor. Denne andelen har økt siden første måling der 11% oppgav søkemotor.

Når vi ser på undergrupper viser de ulike svarfordelingene at gutter og 17-18-åringene i klart større grad aktivt søker opp disse sidene selv.

Besøk på en pornografisk side ser ikke ut til å sette særlige varige spor hos barn og unge. På spørsmål om hva de følte når de var inne på en slik side oppgir 43% at de ikke tenkte så mye over det. Det finnes selvfølgelig ulike spektrere av disse pornografiske sidene, men resultatene sier kanskje noe om at dette ikke betyr så mye for ungdommene, men er en naturlig del av det å vokse opp.

Totalt 9% sier at det var ubehagelig og plaget dem, og i gruppen 8-12 år er det 24% som nevner det samme. Her er det også rundt 2 av 10 som sier at de skulle ønske de ikke hadde sett det.

Etter endt besøk oppgir 8% at de sendte link til pornosiden videre til andre venner, mens 6% la den inn som favoritt. De aller fleste sier at de ikke gjorde noe med det og at de heller aldri gikk tilbake til den.

Når det gjelder å dele opplevelsen med andre oppgir rundt 1/3 at de fortalte det til venner, mens 1/3 ikke fortalte det til noen. Kun et fåtall

fortalte om siden til mor/far eller søsken og dette var i hovedsak de yngste.

Mottak og sending av pornografiske bilder

Kun et fåtall oppgir at de har fått tilsendt pornografiske bilder eller videoer fra mennesker de kun har møtt på internett. 4% oppgir at dette har skjedd flere ganger, mens 12% oppgir å ha fått dette noen ganger. Gutter (21%) har i noe større grad opplevd dette sammenlignet med jenter (12%). Og naturlig nok har de eldste også mer erfaring med dette. I gruppen 17-18 år sier 31% at de noen gang har fått tilsendt denne type bilder eller video.

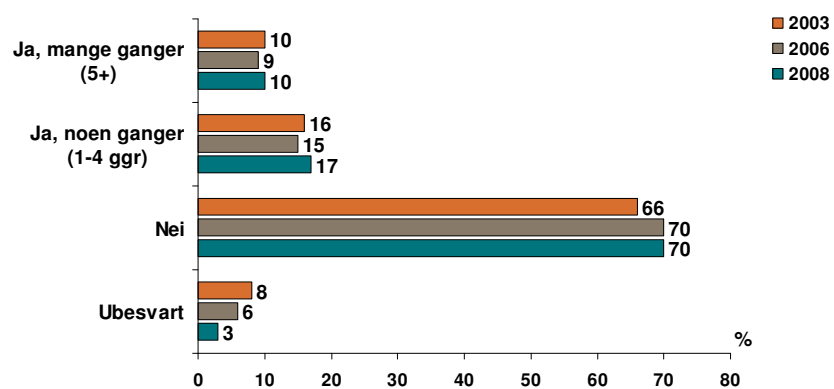
16% sier at de selv har blitt bedt om å sende nakenbilder av seg selv via internett. Her er det jentene som i noe større grad har opplevd dette (19%), mens 15% av guttene sier det samme.

Støtende seksuelt materiale

Grafisk fremstilling av resultatene

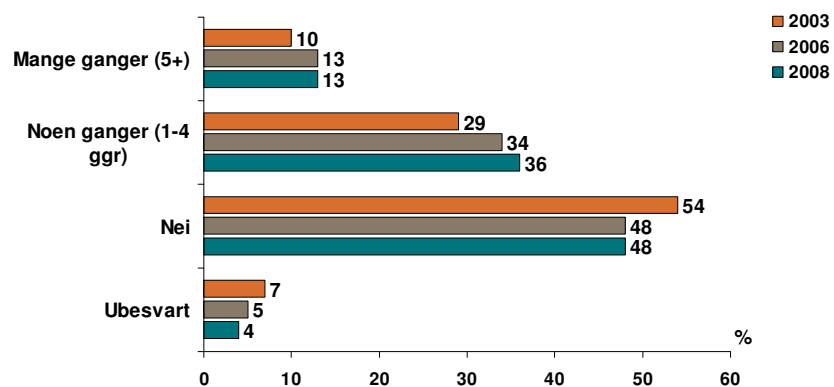
Q33: Har du noen gang mottatt uønskede seksuelle kommentarer på Internett?

Filter: Bruker Internett

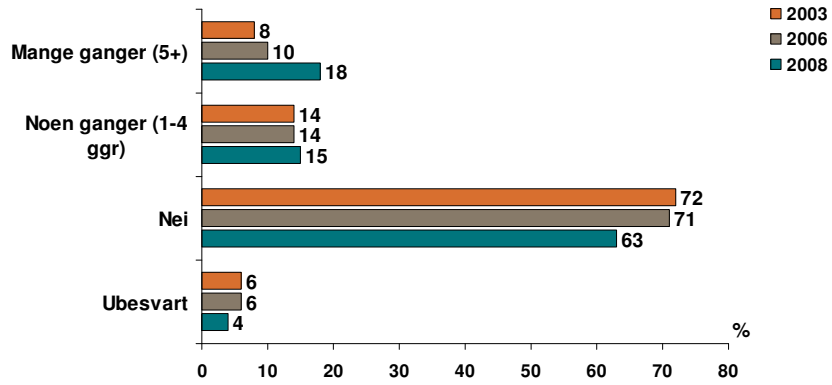
Q34: Hvor ofte har du TILFELDIG kommet inn på en porno web-side (nakne mennesker, sex)?

Filter: Bruker Internett

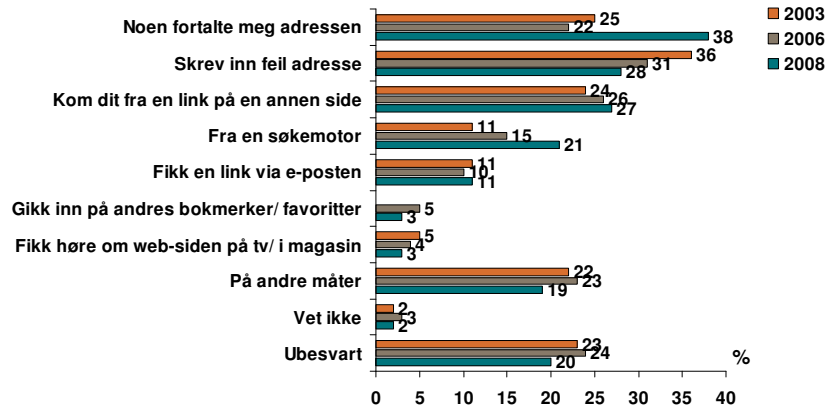
Q35: Hvor ofte har du besøkt en web-side med porno innhold MED VILJE (nakne mennesker, sex)?

Filter: Bruker Internett

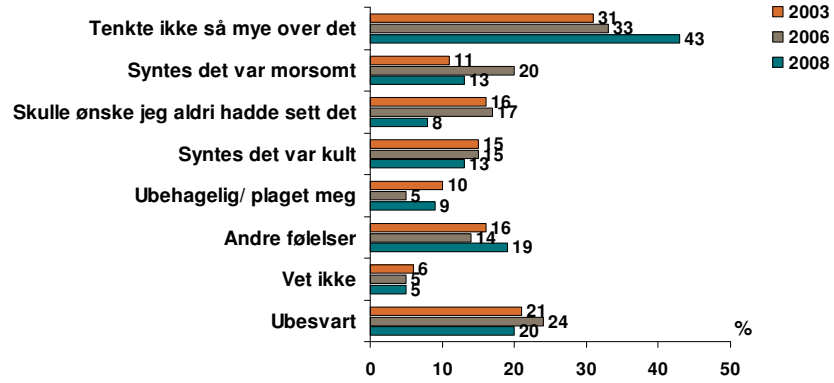
Har besøkt pornografisk webside:
Q36: Hvordan kom du deg dit?

Filter: Har noengang besøkt en pornografisk webside, 53%

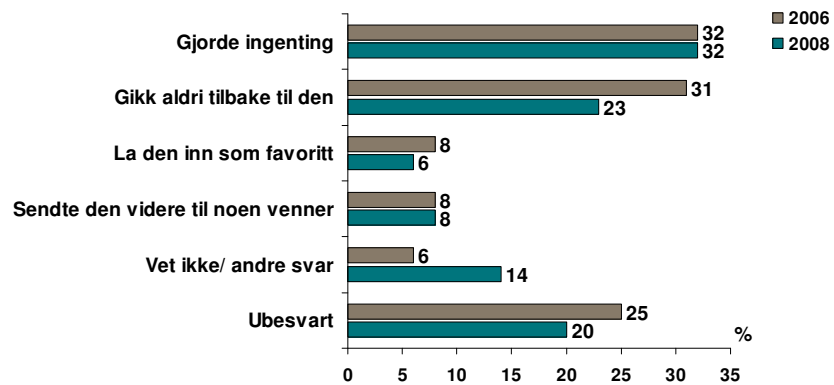
Q37: Hva følte du når du var inne på en slik side?

Filter: Har noengang besøkt en pornografisk webside, 53%

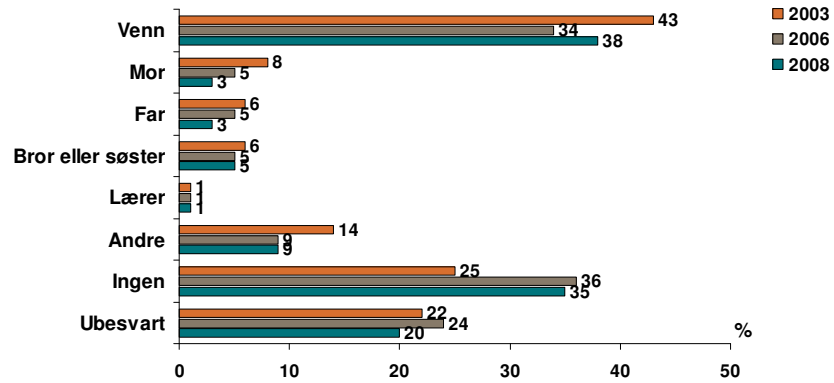
Q38: Hva gjorde du da du så denne porno web-siden (nakne mennesker, sex)?

Filter: Har noengang besøkt en pornografisk webside, 53%

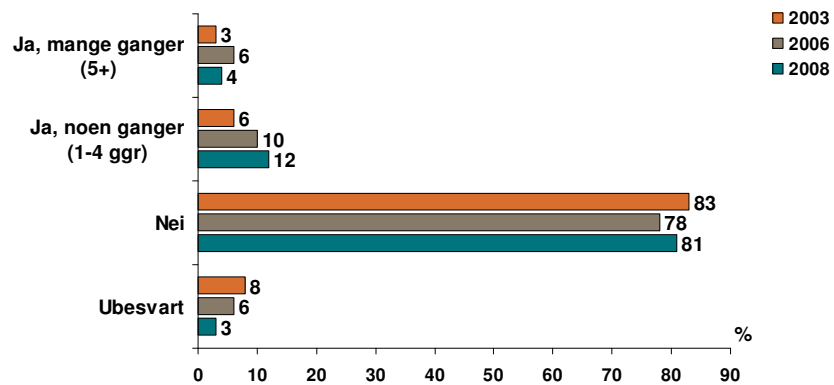
Q39: Hvem fortalte du det til?

Filter: Har noengang besøkt en pornografisk webside, 53%

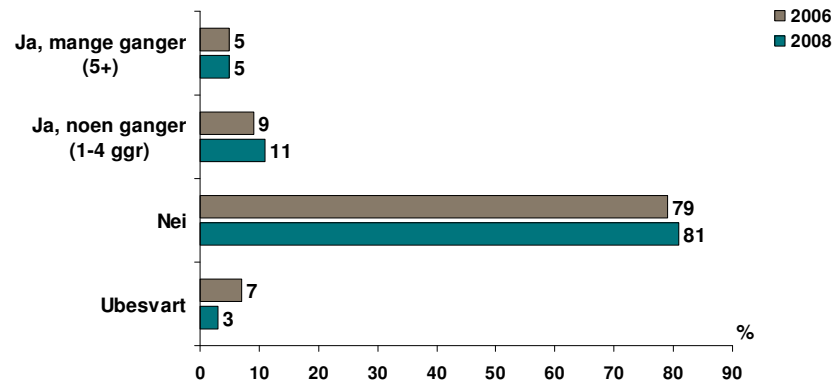
Q40: Har du noen gang fått tilsendt pornobilder eller pornovideo via internett fra noen du KUN har møtt på internett?

Filter: Bruker Internett

Q41: Har du noen gang blitt bedt om å sende nakenbilder av deg selv via Internett?

Filter: Bruker Internett

Støtende voldelig materiale

- **42% har tilfeldig kommet inn på sider med voldelig materiale**
- **25% har aktivt oppsøkt nettsider med voldelig materiale**
- **19% synes dette var en ubehagelig opplevelse**

En annen frykt foreldre ofte har i forhold til internett er at barn skal komme inn på nettsider som viser voldelige bilder eller handlinger.

10% sier at de flere ganger har kommet inn på nettsider som viser voldelige eller skremmende bilder/video, mens 32% har vært inne på slike sider noen få ganger. Sammenlignet med tidligere år er det noe økning i andelen som tilfeldig har kommet innom noen ganger, skjønt dette vil nok naturlig følge når internettbruken øker slik den har gjort. Gutter og de eldste er igjen klart mer eksponert for denne type sider gjennom tilfeldig besøk.

Når det gjelder det aktive besøket til slike voldelige eller skremmende sider er dette langt lavere. 8% sier at de flere ganger har besøkt en slik side, mens 17% nevner at de har gjort det noen få ganger. Besøket skyldes i størst grad at noen fortalte adressen til siden (42%), mens det også var en del som gikk dit gjennom link fra annen side (26%). Rundt 1 av 5 nevner årsaker

som skrev inn feil adresse eller kom dit fra en søkemotor.

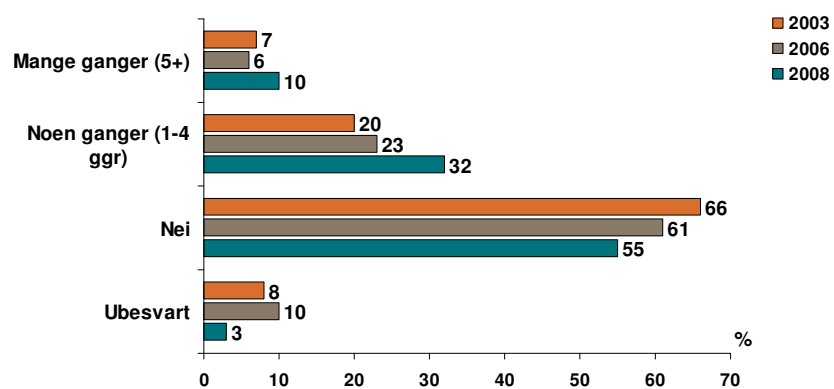
Når deltagerne i undersøkelsen skal karakterisere hva de følte når de besøkte en slik side oppgir 19% at det var ubehagelig og plaget dem. Dette er en økning fra 12% på tilsvarende alternativ i 2003. Det er imidlertid en klart høyest andel, 41%, som sier at de ikke tenkte så mye over det. 10% synes det var kult og 8% synes det var morsomt, mens 14% skulle ønske de aldri hadde sett det. Gutter oppgir i større grad ”positive” opplevelser (morsomt, kult) enn jenter, som i større grad sier at besøket var ubehagelig.

Etter besøket er det en liten andel som oppgir at de fortalte det til en venn (18%), mens noen også videresendte linken til venner (19%). De aller fleste gjorde imidlertid ingenting eller de oppgir at de ikke gikk tilbake til siden. Kun 4% oppgir at de fortalte om besøket til en voksen.

Støtende voldelig materiale Grafisk fremstilling av resultatene

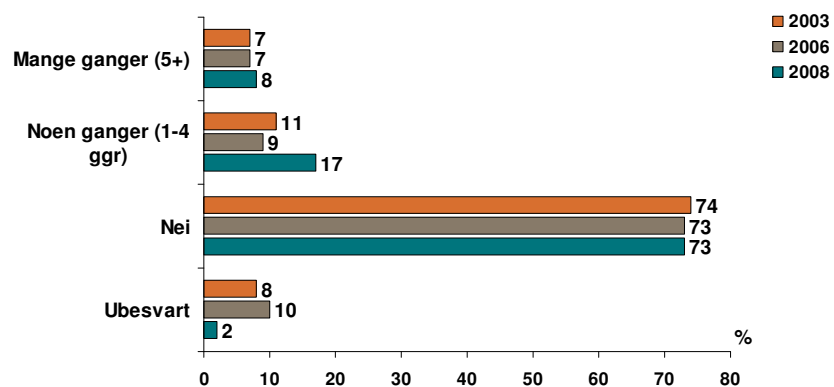
Q59: Hvor ofte har du TILFELDIG kommet inn på en web-side med voldelige og skremmende bilder eller video?

Filter: Bruker Internett

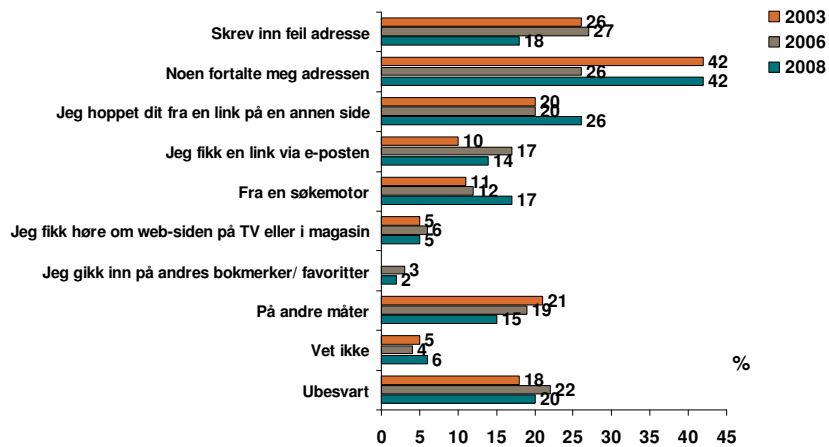
Q60: Hvor ofte har du besøkt en web-side med voldelige og skremmende bilder eller video MED VILJE?

Filter: Bruker Internett

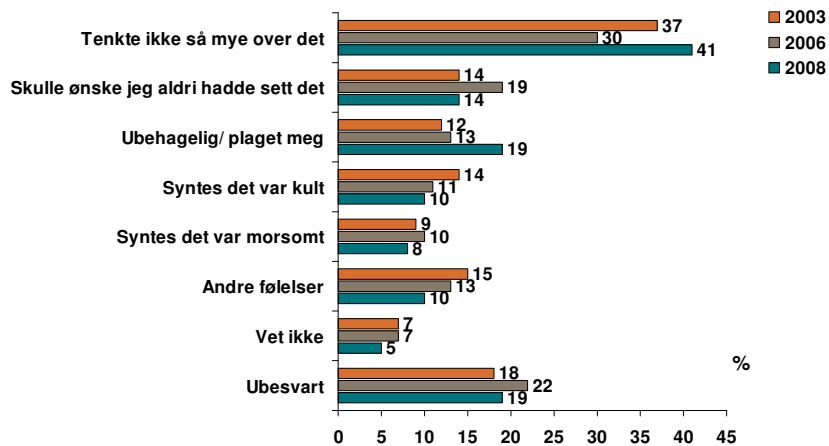
Q61: Hvordan kom du over siden med voldelige og skremmende bilder eller video?

Filter: Har noengang besøkt websider med voldelige eller skremmende innhold, 45%

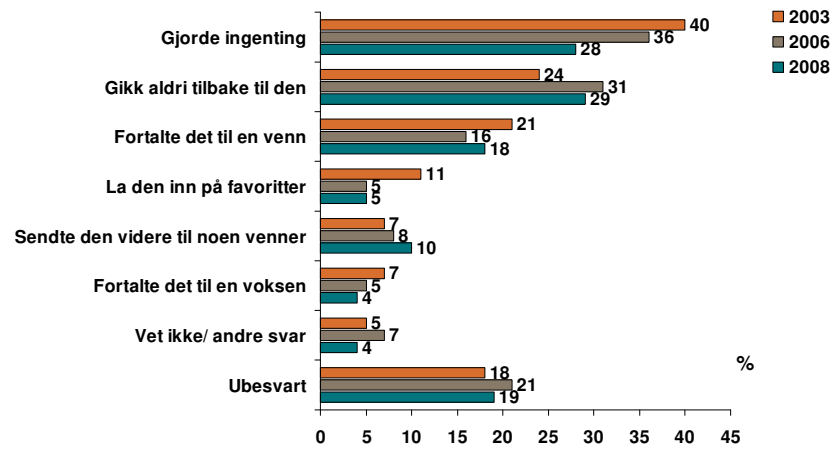
Q62: Hva følte du da du var inne på en slik voldelig og skremmende side?

Filter: Har noengang besøkt websider med voldelige eller skremmende innhold, 45%

Q63: Hva gjorde du når du så en slik voldelig og skremmende side?

Filter: Har noengang besøkt websider med voldelige eller skremmende innhold, 45%

Støtende hatefullt materiale

- **40% har tilfeldig kommet inn på en side med hatefullt innhold**
- **22% har aktivt oppsøkt slike sider**
- **28% synes besøket var en ubehagelig opplevelse**

Til sist når det gjelder støtende materiale har undersøkelsen sett på hatefull informasjon eller meldinger. I og med at det er fritt for alle å legge ut informasjon på internett er det også en del ytterliggående grupper som har funnet det hensiktsmessig å spre negativ informasjon om ulike raser, minoriteter eller andre grupper.

Resultatene viser at det er 40% som tilfeldig har kommet inn på websider som skriver hatefulle ting, mens det er langt færre (22%) som har oppsøkt slike sider aktivt. Dette taler for at det er svært viktig å lære seg kildekritikk, da slike sider nok i mange tilfeller kan komme opp når man søker informasjon om ulike temaer. I gruppen 17-18 år er det 63% som oppgir at de tilfeldig har vært innom slike sider, mens tilsvarende andel er 13% for 8-12 åringer.

Som vi også har sett for seksuelt og voldelig materiale oppgir den klart største andelen (38%) at de ikke tenkte så mye over besøket på en hatefull side. Det er imidlertid verdt å merke seg en økning i andelen som sier at det

var ubehagelig, 28% nevner dette i år, mens denne lå på 20% i 2003. Når man sammenstiller temaene seksuelt, voldelig og hatefullt er det altså de hatefulle sidene som i størst grad oppleves som ubehagelige.

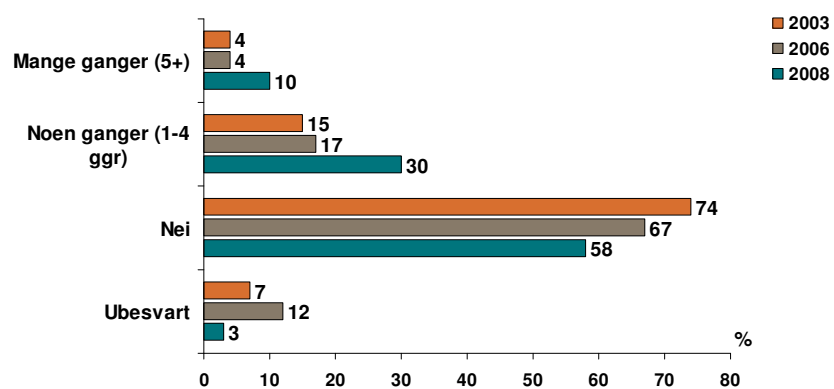
Som for de andre områdene førte ikke besøk av slike websider til noen store handlinger i etterkant. 34% sier at de ikke gjorde noe og 22% sier at de ikke gikk tilbake til den. Det er noe økning i andelen som fortalte dette til en venn (18% i 2008 vs. 12% i 2003), og kun 4% oppgir at de fortalte det til en voksen.

Støtende hatefullt materiale

Grafisk fremstilling av resultatene

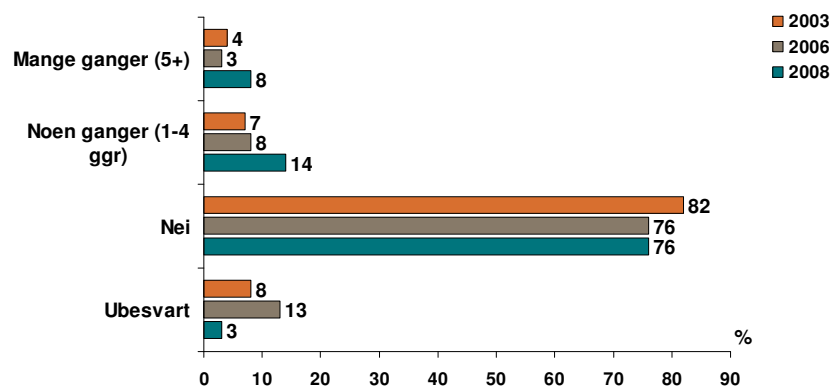
Q64: Hvor ofte har du TILFELDIG kommet inn på en web-side som skriver hatefulle ting om andre?

Filter: Bruker Internett

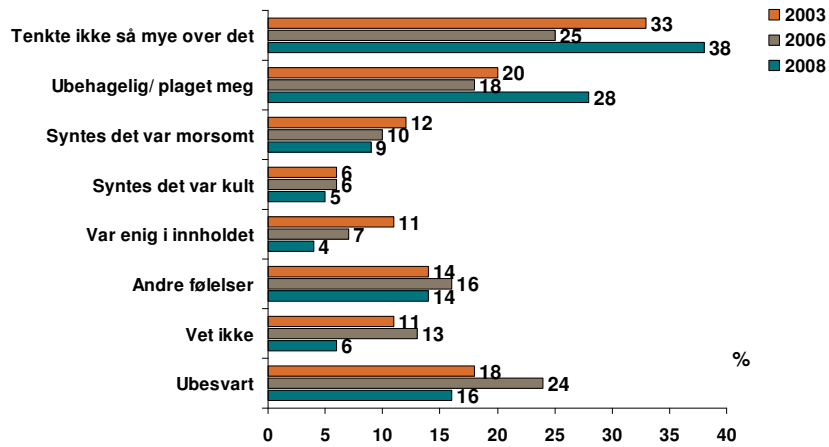
Q65: Hvor ofte har du MED VILJE besøkt en web-side som skriver hatefulle ting om andre?

Filter: Bruker Internett

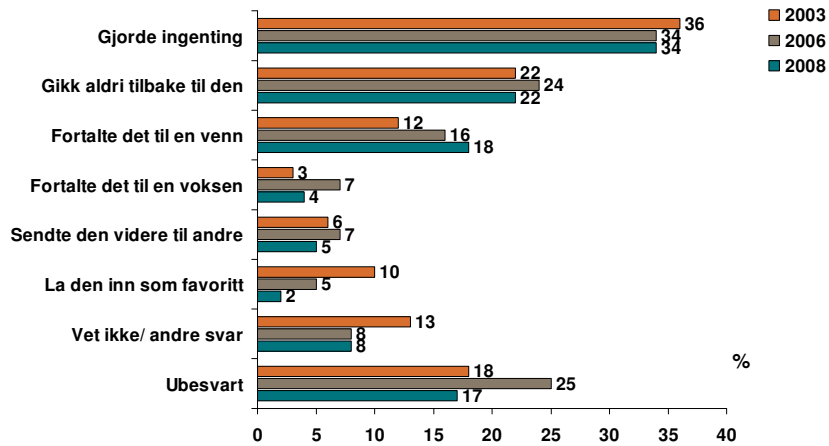
Q66: Hva følte du da du var inne på en slik hatefull side?

Filter: Har noengang besøkt websider med hatefullt innhold, 42%

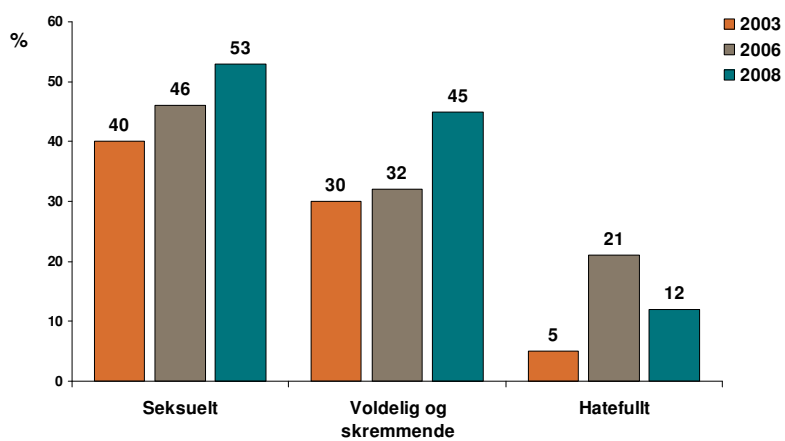
Q67: Hva gjorde du da du så denne hatefulle siden?

Filter: Har noengang besøkt websider med hatefullt innhold, 42%

Q34/35, Q59/60, Q64/65: Sammenstilling av ulike grupper som tilfeldig eller med vilje noen gang har kommet over
Seksuelt, skremmende/ voldelig eller hatefullt materiale

Filter: Alle

E-post kontoer

- **72% av barn og unge i alderen 8-18 år har minst en egen e-postadresse.**
 - **I snitt oppgir de å ha 2,3 e-postadresser. Foreldrene anslår halvparten når de blir spurt om antall e-postadresser for barna.**
- **22% har noen gang mottatt en e-post med truende og skremmende innhold**

72% av barn og ungdom som bruker internett oppgir at de har en egen epost-adresse. Når vi spør foreldrene er det kun 61% som kjenner til at barna har dette.

Mens man tidligere i større grad satte opp e-post kontoene selv, kan det se ut som om tidligere internettstart gjør at man trenger hjelp. 17% oppgir at de satte opp sin første e-post-konto selv, mens tilsvarende andel var 29% i 2003. Dette tydeliggjøres også av at 1/3 av 17-18 åringene sier at de satte opp sin første konto selv, mens kun 9% av 8-12 åringene som har egen e-post oppgir det samme. Far, søsken og venner er de som i størst grad hjelper til å sette opp e-post første gang.

Foreldrene kjenner altså i noe mindre grad til barnas innehav av e-post-kontoer, og de har også mindre kjennskap til at barna har flere e-post-adresser. I snitt oppgir barna dobbelt så mange adresser som de foreldrene kjenner til. Dog, ser det ikke ut som noe bevisst forsøk på å tilbakeholde informasjon. Kun 12% sier at de har e-post kontoer foreldrene ikke kjenner til. Guttene oppgir i noe større grad å ha dette enn jenter, og dette forekommer naturlig nok i større grad i aldersgruppen 17-18 år.

Mens andelen som ofte sender e-post til sine venner økte fra 2003 til 2006 viser årets undersøkelse noe nedgang. 31% sier at de ofte sender e-post til venner. Dette kan i stor grad skyldes at andre kommunikasjonsformer som msn og sms i større grad har overtatt i den daglige venne-kontakten. Det er en svak økning i andelen som sender e-post til familiemedlemmer. Kun 3% sier at de ofte sender e-post til lærere, 32% gjør det av og til.

E-post med truende innhold

E-post har blitt et omfavnet kommunikasjonsmiddel siden det kom, men har jo også sine ulemper. Vi leser i mediene at barn og ungdom har blitt utsatt for mobbing og trusler via e-post.

Heldigvis er det de færreste som opplever dette, men det er 22% som sier at de har mottatt e-post som plager eller skremmer dem. Mottak av slike meldinger har økt i omfang, da andelen lå på 13% i 2003. Jenter (25%) oppgir i større grad at de har fått slike meldinger sammenlignet med guttene (19%).

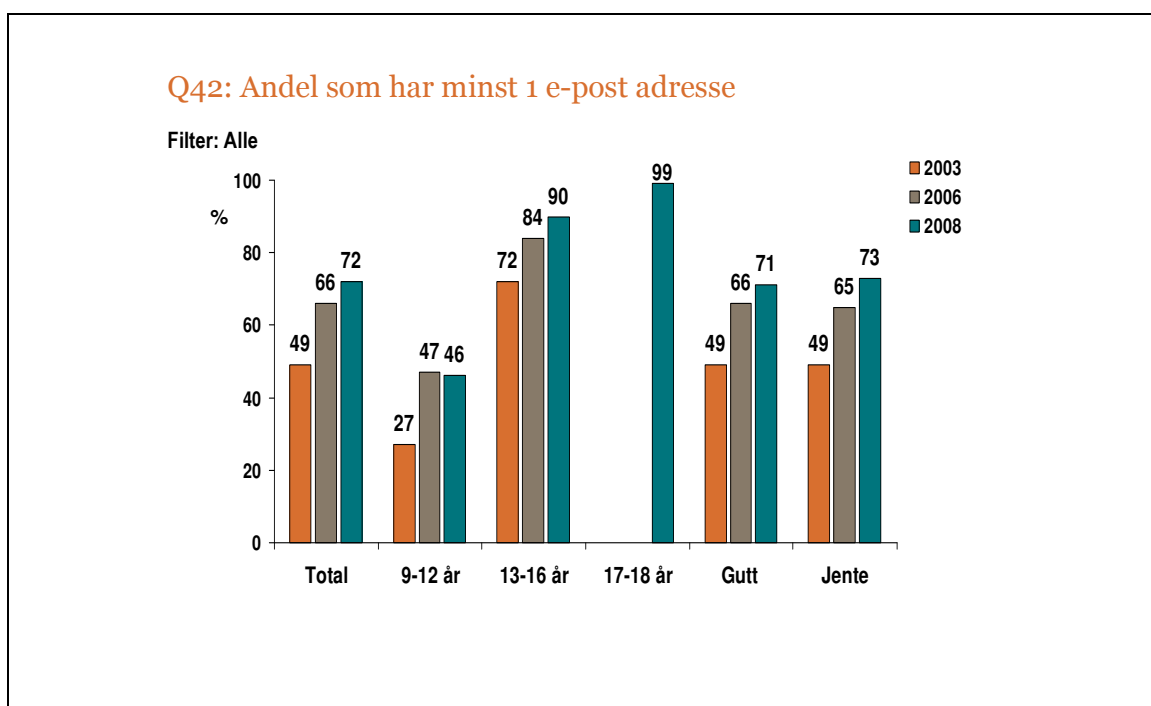
Halvparten av barn og unge som har opplevd dette sier at de fjernet meldingen med en gang.

1/3 fortalte det til en venn, mens 1/3 forsøkte å sperre e-post fra personen. 22% fortalte det til en voksen, mens i 3% av tilfellene var det så alvorlig at politiet ble kontaktet. Det er imidlertid tydelig at denne type innhold

oppleses klart mer personlig og dermed krever handling sammenlignet med det å se nettsider med skremmende og voldelig innhold, kun 11% oppgir at de ikke gjorde noen ting på basis av e-posten.

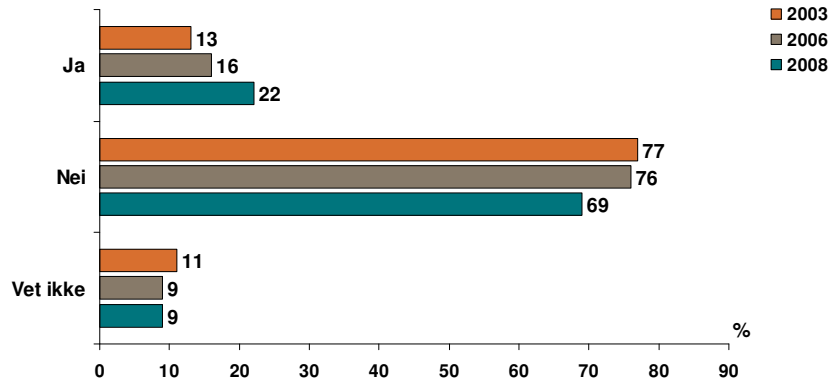
E-post-kontoer

Grafisk fremstilling av resultatene

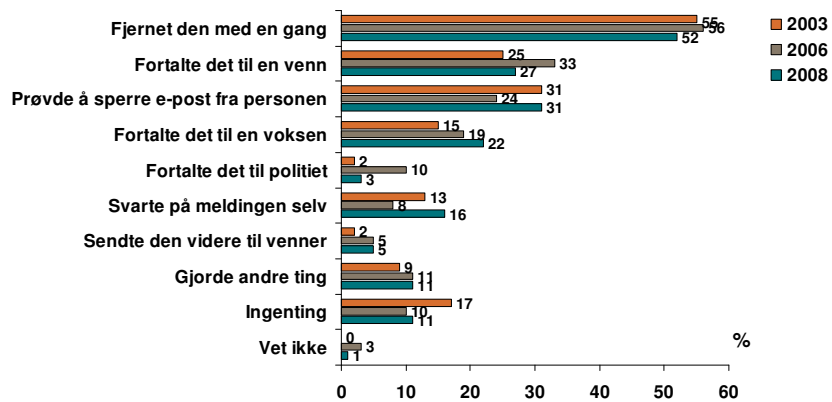
Q46: Har du noen gang mottatt e-post som har plaget eller skremt deg?

Filter: Bruker Internett

Q47: Sist gang noen sendte en melding som plaget eller skremte deg, hva gjorde du med det?

Filter: Mottatt e-post som truet eller skremte, 22%

Chatting og personlige møter

- **78% av barn og unge oppgir at de chatter, og dette viser at denne kommunikasjonskanalen er vel så stor som e-post.**
 - I gruppen 17-18 år chatter alle.
- **9% oppgir at de har blitt plaget, mobbet eller truet mens de chattet.**
- **Blant chatterne er det i underkant av 1/3 som oppgir at de har møtt personer i virkeligheten som de først ble kjent med via chat.**
 - **De aller fleste av disse har møtt likesinnede som ikke er ute etter å true eller skremme barn. Kun 2% av alle barn og ungdom i alderen 8-18 år har erfart at personene de møter er en annen enn den de har utgitt seg for å være via internett.**
- **Ved møter i virkeligheten oppgir 6 av 10 at de har med seg noen, slik at de ikke går alene.**

78% av barn og unge oppgir at de noen gang har chattet og 67% sier at de gjør det minst én gang om dagen. Sammenlignet med resultatene for e-post er dette dermed en større kilde til kommunikasjon blant barn og unge enn e-post. Chattingen tiltar jo eldre man blir og 57% i gruppen 8-12 år har noen gang chattet, mens så å si alle (98%) 17-18 åringer chatter. Halvparten av ungdommer i alderen 17-18 år chatter flere ganger om dagen.

9% oppgir at de har blitt plaget, mobbet eller truet av andre mens de chattet på internett. Selv om dette naturlig nok ikke bør forekomme er det en lav andel sammenlignet med hvor mange som bruker kanalen.

En av internetts muligheter er at man ikke trenger å si hele sannheten om seg selv eller kan fremstå som noen annen enn den man er. Det er derfor interessant å se om barn og unge på internett later som om de er en annen.

I 2003 var det nesten 2 av 3 som svarte at de både hadde et annet navn og en annen alder på internett. Denne andelen har gått ned og nå er det rundt 40% som angir det samme. Det er imidlertid forståelig at mange bruker annet navn og det oppfordres jo også til å bruke kallenavn når man registrer seg i ulike forum. Ellers er det rundt 10-20% som later som på ulike områder som kjønn, utseende, personlighet, osv. Trenden viser at det er færre som later som om de er noen annen i dag enn hva som var tilfellet i 2003.

Personlige møter

Blant de som chatter på internett er det noe i overkant av 1/3 som har opplevd at noen de har blitt kjent med på internett har spurt om å treffe disse i virkeligheten.

27% av de som chatter oppgir at de faktisk har møtt noen i virkeligheten som de først traff/chattet med på nettet. Av disse igjen er det kun 9% som har opplevd at personen er en voksen i stedet for et barn som de opprinnelig har presentert seg som på internett. Dette

tilsvarer 2% eller ca. 14.000 av den totale gruppen 8-18 år.

Selv om det er mye fokus på at voksne benytter internett til å treffe barn og unge av ulike årsaker er det i like stor grad for eksempel gaming og interesser som gjør at det er interessant å treffes utenfor nettet. Dette viser også resultatene når det kun er 1 av 10 av de som møter noen utenfor nettet som overraskende oppdager at disse er voksne.

Barn og unge tar også sine forholdsregler når de møter noen i virkeligheten. 57% sier at de

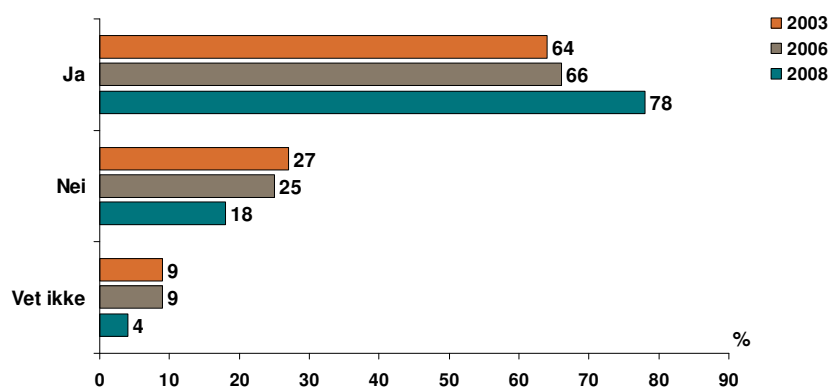
tok med seg venner. For de under 12 år er det flere som nevner at de har tatt med far, mor eller søsken. De eldste har enten tatt med seg venner (49%) eller gått alene (39%).

På selve møtet oppgir de aller fleste at det gikk helt greit. Kun 1% eller ca. 1.300 barn sier at de opplevde noe ubehagelig eller at de fysisk ble skadet.

Chatting og personlige møter Grafisk fremstilling av resultatene

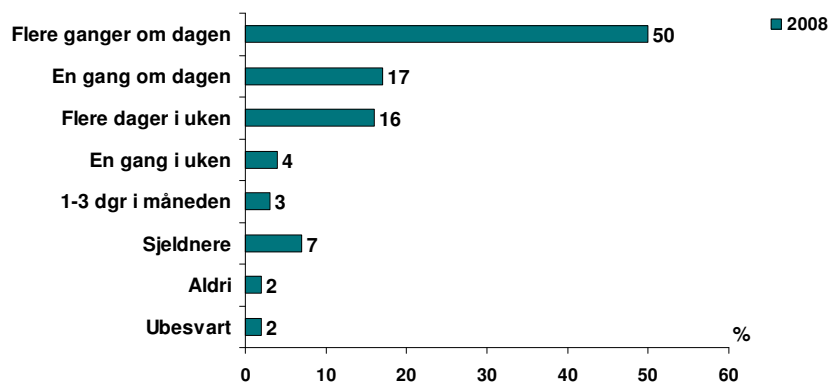
Q48: Har du noen gang chattet på Internett?

Filter: Bruker Internett

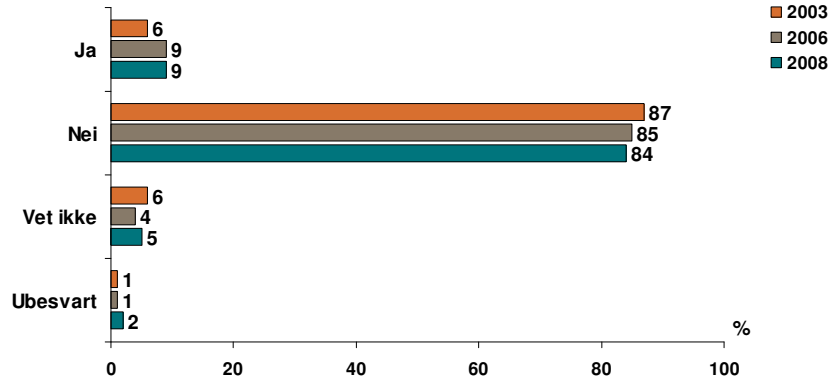
Q49: Hvor ofte bruker du chatteprogrammer som f.eks. MSN?

Filter: Har chattet på Internett, 78%

Q50: Har du i løpet av det siste året blitt plaget, mobbet eller truet av andre mens du har chattet på Internett?

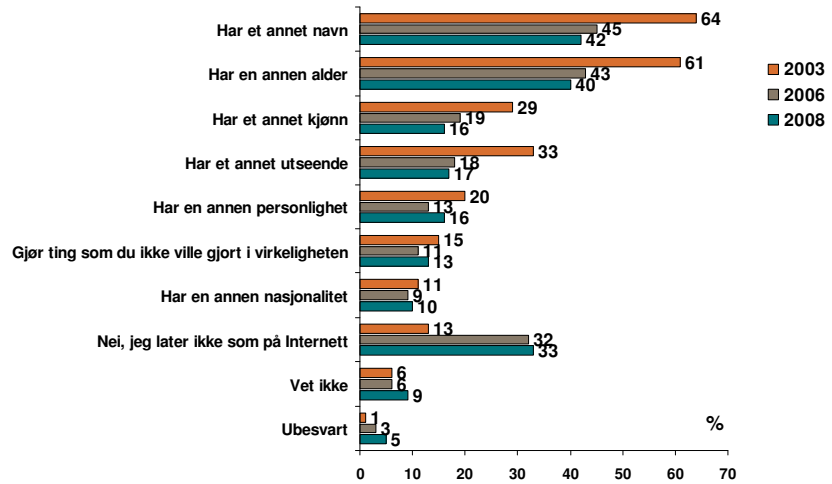
Filter: Har chattet på Internett, 78%

*Spørsmålsstilling endret fra siste 6 mnd i 2003/2006 til siste år i 2008

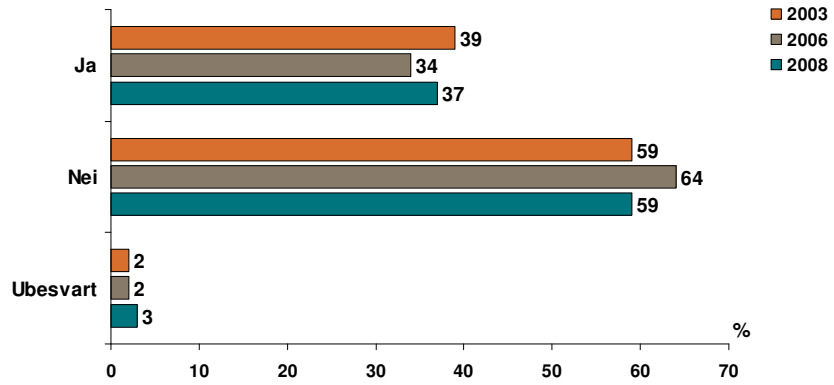
Q51: Når du er på Internett, har du noen gang latet som om du...?

Filter: Har chattet på Internett, 78%

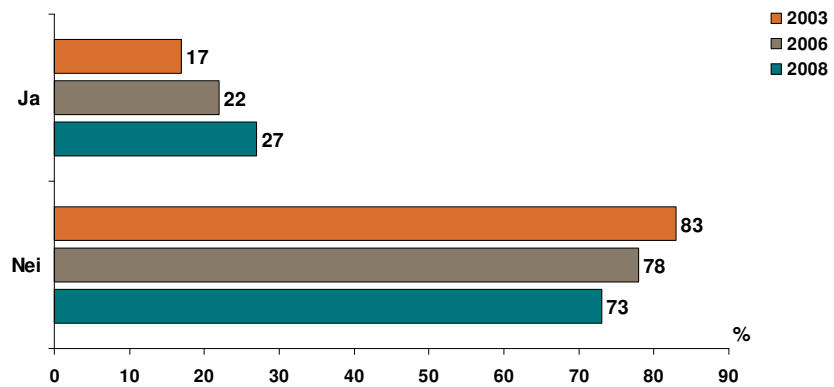
Q52: Har noen som du har blitt kjent med over Internett spurt om å treffe deg i virkeligheten?

Filter: Har chattet på Internett, 78%

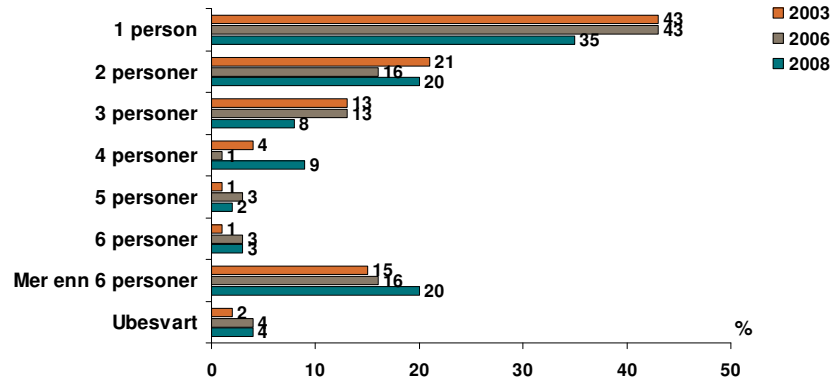
Q53: Har du noen gang møtt noen i virkeligheten som du først traff/ chattet med på Internett?

Filter: Har chattet på Internett, 78%

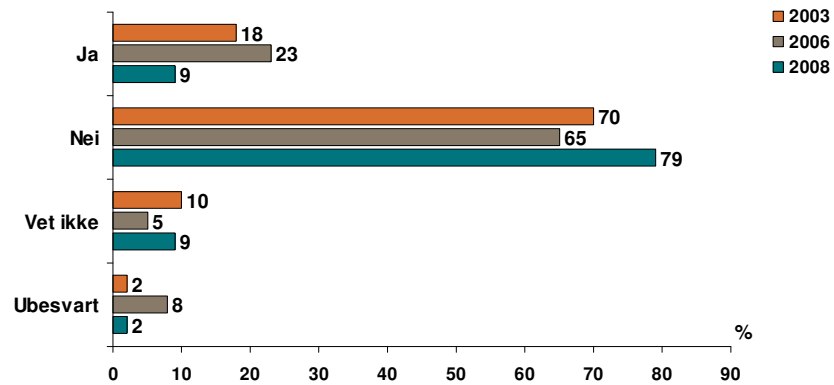
Q54: Hvor mange personer har du truffet ansikt-til-ansikt som du først traff i chatte-rom på Internett?

Filter: Har møtt noen i virkeligheten som først ble kjent med på Internett, 21%

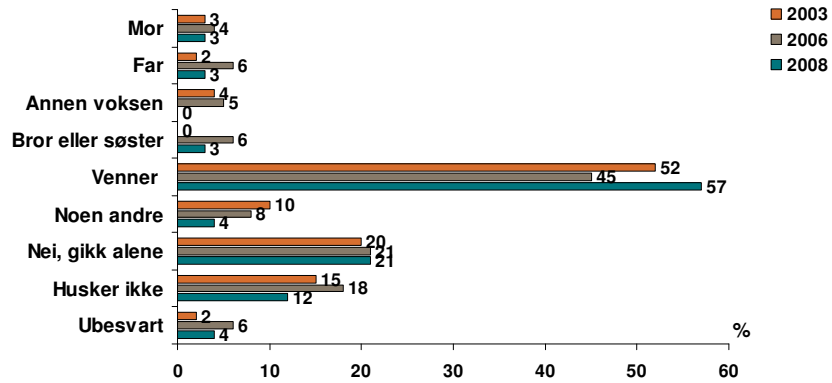
Q55: Har du opplevd at noen som har sagt til deg at de var barn på Internett, har vist seg å være en voksen person?

Filter: Har møtt noen i virkeligheten som først ble kjent med på Internett, 21%

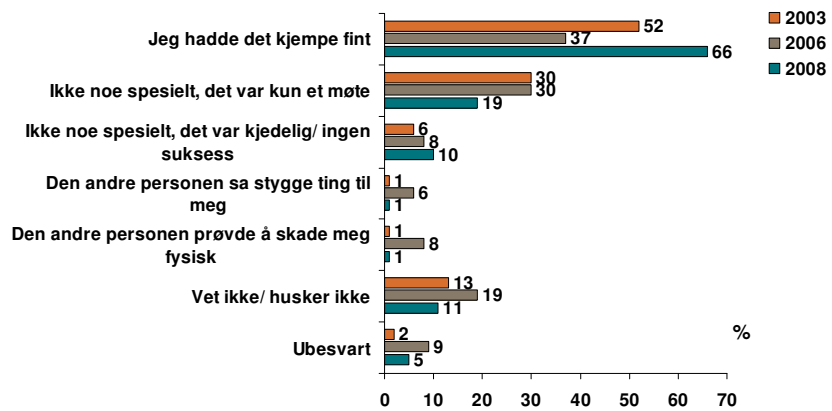
Q56: Hvis du har møtt noen i virkeligheten som du først møtte på Internett, tok du med deg noen av disse personene på ditt første møte?

Filter: Har møtt noen i virkeligheten som først ble kjent med på Internett, 21%

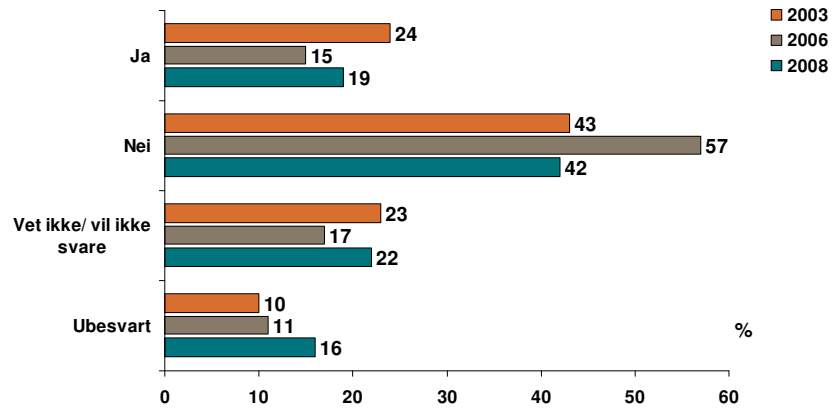
Q57: Hva skjedde på dette møtet?

Filter: Har møtt noen i virkeligheten som først ble kjent med på Internett, 21%

Q58: Hvis noe ubehagelig skjedde under dette møtet, fortalte du dette til dine foreldre eller lærer?

Filter: Har møtt noen i virkeligheten som først ble kjent med på Internett, 21%

Mobbing og erting på internett

- **15% har mottatt meldinger på internett som har plaget og ertet dem, mens 14% innrømmer å ha sendt slike meldinger selv.**
 - **Jenter blir i større grad plaget, mens guttene selv i større grad plager andre**
- **23% har opplevd at bilder eller video er lagt ut uten deres tillatelse, mens 13% sier at de selv har gjort dette mot andre.**

Internett, chat og e-post brukes ikke bare som informasjons og kommunikasjons kanal blant barn og unge. De nye elektroniske mediene brukes også som en kanal for å erte og mobbe andre.

15% oppgir at de har mottatt meldinger på internett som har plaget eller ertet dem. Tilsvarende ser vi at 14% innrømmer at de selv har sendt denne type meldinger til andre. Begge deler er et fenomen som øker noe når man blir eldre. Det er imidlertid jentene som i størst grad *blir* mobbet, mens guttene mobber.

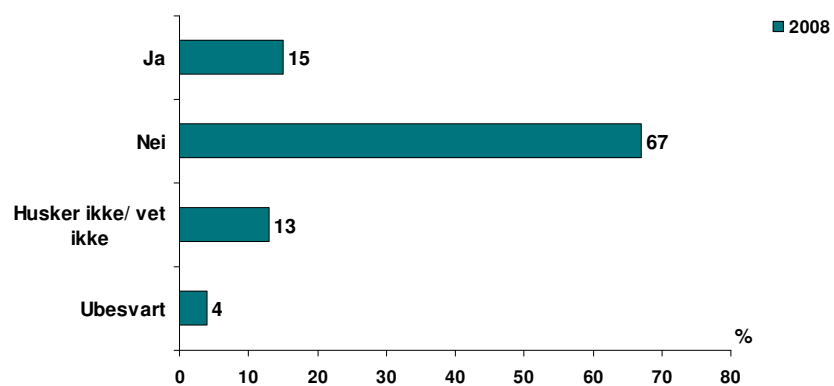
Mens 7% av 8-12 åringer har opplevd at bilder/video er lagt ut på internett uten tillatelse forteller hele 41% av 17-18 åringer at dette er tilfelle for dem. Jentene ser ut til å være noe mer plaget av dette enn gutter. Når det gjelder å innrømme at man selv har vært med på noe slikt er det 13% som oppgir at de selv har lagt ut denne type informasjon uten andres tillatelse. Igjen ser vi naturlig nok store forskjeller på aldersgrupper; 2% av de yngste og 25% av de eldste sier at de har lagt ut materiale uten tillatelse.

Mobbing og erting på internett

Grafisk fremstilling av resultatene

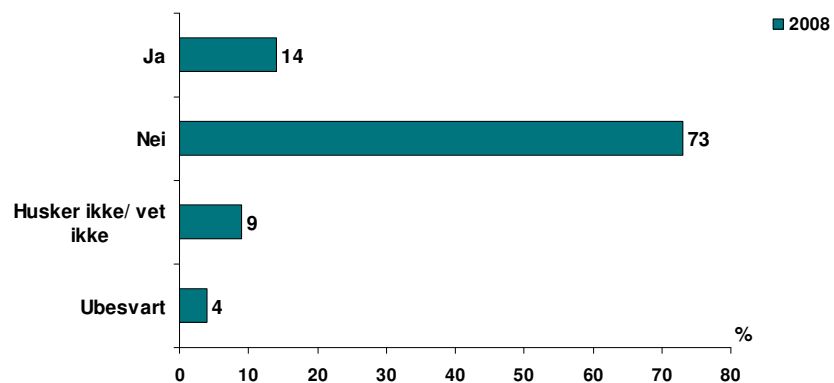
Q68: Har du mottatt meldinger på internett som har plaget eller ertet deg?

Filter: Bruker Internett

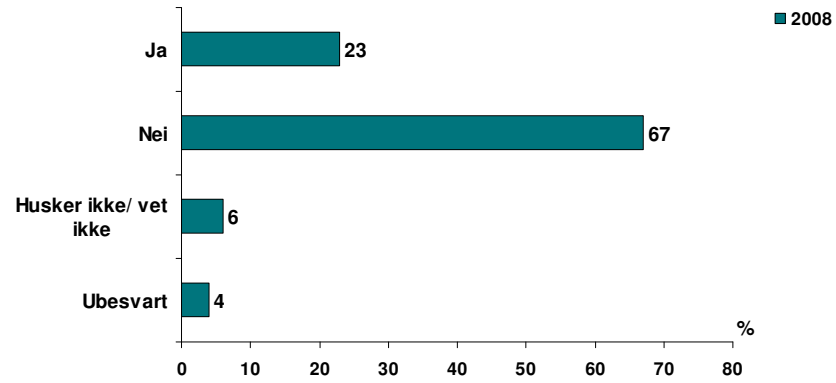
Q69: Har du selv skrevet eller sendt meldinger på internett for å plage eller erte andre?

Filter: Bruker Internett

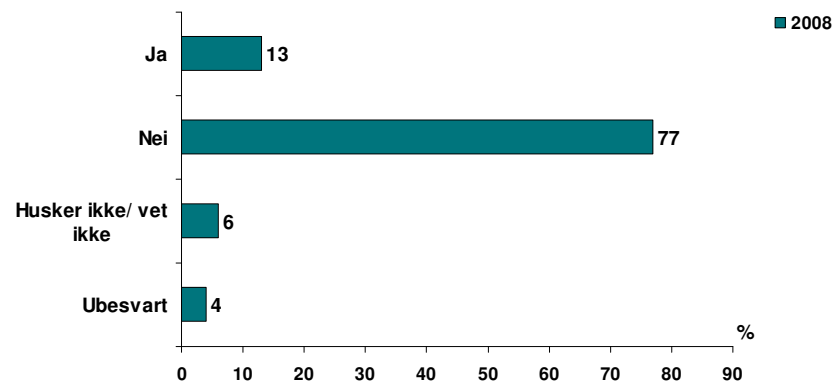
Q70: Har du opplevd at bilder eller video av deg er lagt ut på internett uten din tillatelse?

Filter: Bruker Internett

Q71: Har du selv lagt ut bilder eller video av andre på internett uten deres tillatelse?

Filter: Bruker Internett

Opplæring og trygg bruk av internett

- **Kun 1% tror at all den informasjonen som de finner på internett er sann.**
 - Utviklingen fra 2003 viser at barna har lært seg å være mer kritiske.
- **Barn og ungdom mener at de har lært mest om internett av seg selv og av venner på sin egen alder.**
 - 18% oppgir at de har lært mest om internett fra skolen
- **Skolenes fokus på opplæring har økt de senere årene og resultatene viser også at 54% oppgir regelmessig eller noe opplæring mot 34% i 2003.**
- **Fokus i opplæringen har endret seg fra ren teknisk bruk til trygg bruk, kildekritikk og personvern.**

Utviklingen gjør at både barn og foreldre går fra en situasjon der man har full tillitt til at informasjonen man finner i bøker er redigert og verifisert til en situasjon på internett som er en helt annen. På internett ser vi at folk faktisk bevisst går inn for å spre falsk informasjon som gagnar egne interesser. Det er derfor avgjørende at barn allerede fra tidlig alder lærer seg om kildekritikk og hvilke fordeler og ulemper internett har.

Mens rundt halvparten av barna trodde at det meste av informasjonen på internett var sann i 2003, ser vi at økt bruk av internett og fokus på kildekritikk har økt forståelsen for at bare noe er sant.

Barn og ungdom selv sier at de har lært mest om internett av seg selv (52%) og av venner på sin egen alder (52%). På en tredje plass kommer foreldre med en oppslutning på 44%. Lærere rangeres på en femte plass med en oppslutning på 18% som mener de har lært mest om internett fra disse.

17-18 åringer rangerer seg selv og venner høyest, mens de yngre i større grad oppgir foreldre, søsken og lærere. Mye av forskjellene her skyldes nok utviklingen der de eldste har vært mye ”overlatt til seg selv” fordi det ikke var så stor fokus på tilsyn og opplæring.

Andelen som har mener de har fått opplæring på skolen i hvordan internett skal brukes har økt markant side målingenes start. Mens det i 2003 var 34% som hadde fått noe eller regelmessig opplæring viser tallet for årets undersøkelse at tilsvarende andel ligger på 54%. Resultatene viser at de eldste i større grad har fått liten opplæring, mens det kommer seg for de yngste. Det er imidlertid verdt å merke seg at 1/3 av 8-12 åringer oppgir at de har fått liten eller ingen opplæring. Samtidig viser jo resultatene at men begynner å bruke internett tidligere og tidligere, så det kan synes viktig å være i forkant også når det gjelder internettopplæring i skolen.

Innholdet i opplæringen har også vridd seg. Mens det i 2003 var størst fokus på hvordan

man skulle komme seg inn og hva som var ulovlig viser årets undersøkelse at det er større fokus på trygg bruk, kildekritikk og personvern.

Vi ser også at skolen sammen med foreldrene er de viktigste kildene til informasjon om *trygg bruk* av internett. For gutter og de eldre er også internett i seg selv en kilde de oppgir. Kun 10% sier at de ikke har fått informasjon om trygg bruk av internett i det hele tatt.

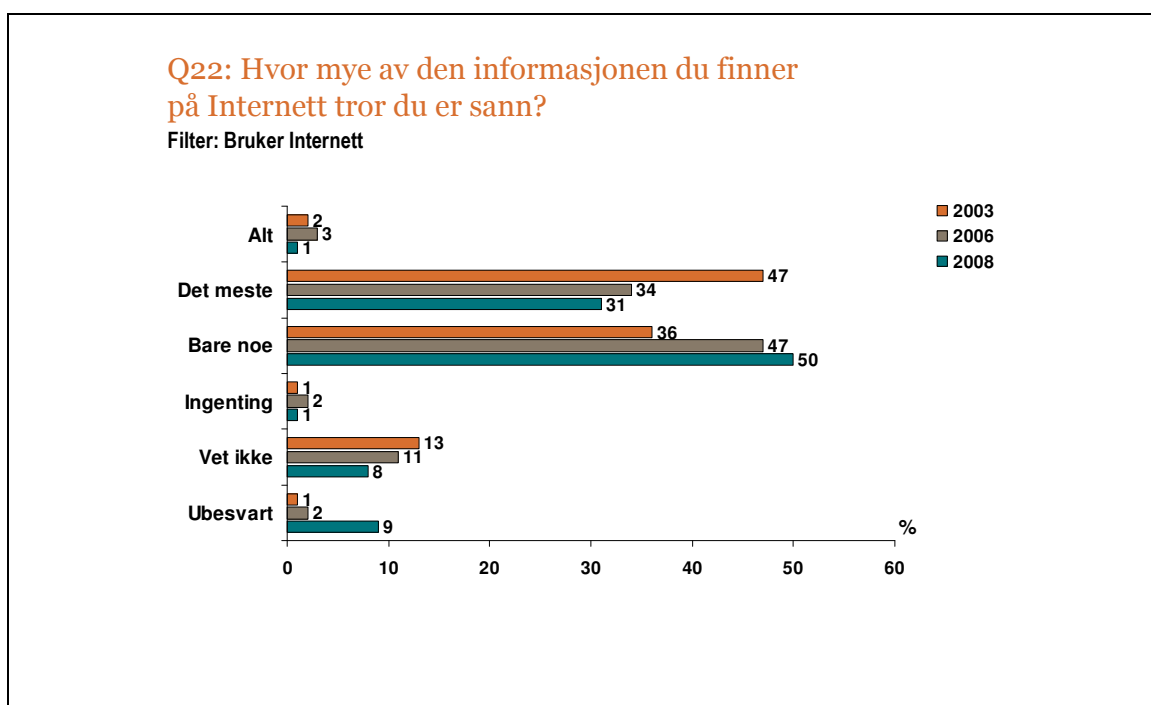
Når vi så spør om hvor barn og unge kunne tenke seg å få informasjon om trygg bruk er

det skolen som kommer høyest opp, tett fulgt av mor og far. Andre alternativer får halvparten av oppslutningen eller lavere.

Når det gjelder loggfiler er dette tydelig noe man lærer etter som man blir eldre. Fokus på det fra ungdommenes side er ikke veldig stor, da kun 11% sier at de alltid sletter disse etter bruk. 48% sier imidlertid at de av og til gjør dette. Blant de yngste er det kun 14% som sier at de sletter loggfiler og her er det også 1/3 som ikke kjenner til hva dette er.

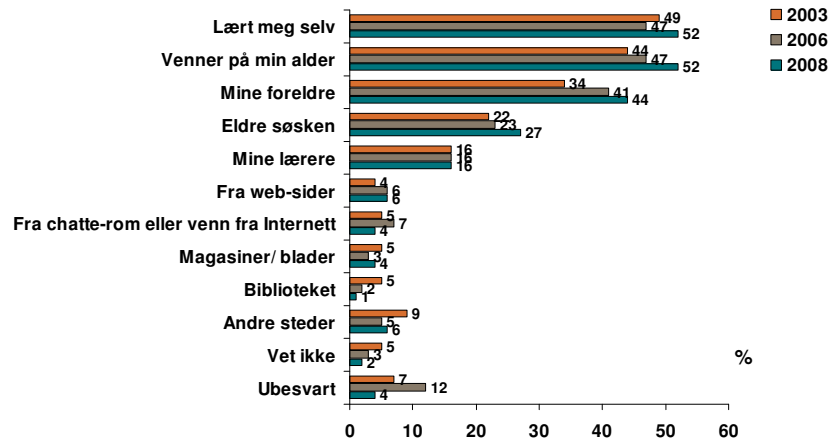
Opplæring og trygg bruk av internett

Grafisk fremstilling av resultatene

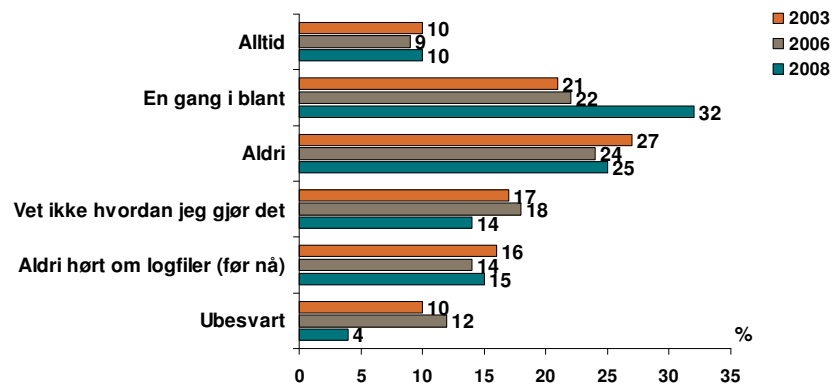
Q72: Hvor har du lært MEST om internett?

Filter: Bruker Internett

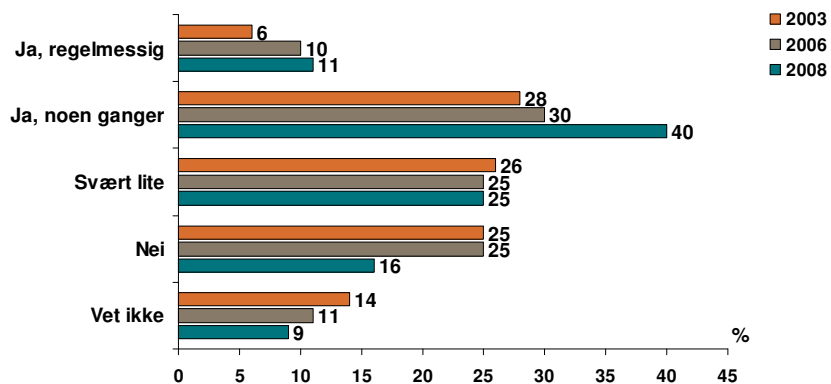
Q75: Etter å ha vært på Internett (hjemme eller på skolen), hvor ofte sletter du loggfilene?

Filter: Bruker Internett

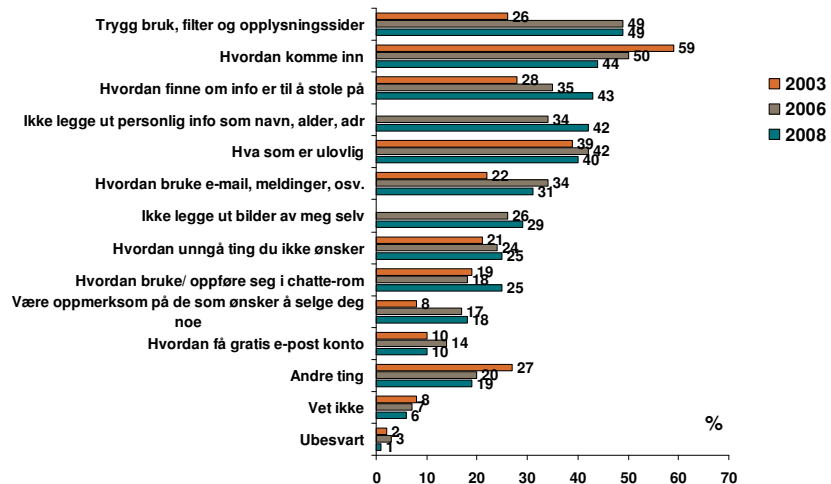
Q76: Har du noen gang hatt opplæring på skolen i hvordan du skal bruke Internett?

Filter: Alle

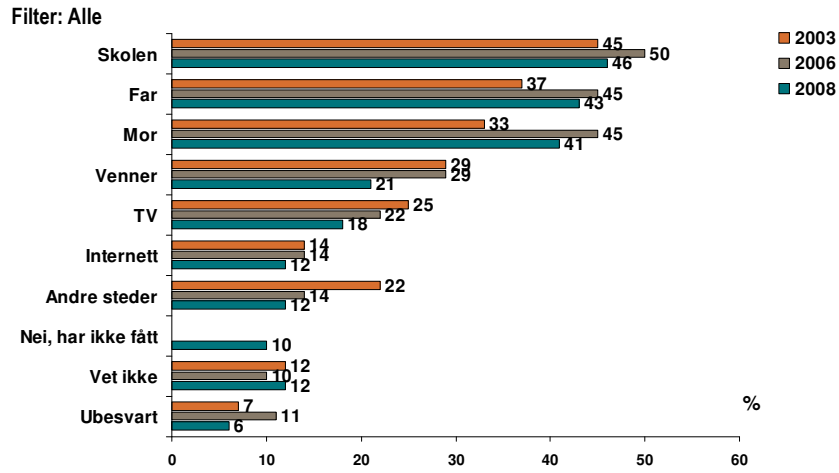

Q77: Hva var opplæringen om?

Filter: Har hatt undervisning på skolen i bruk av Internett, 76%

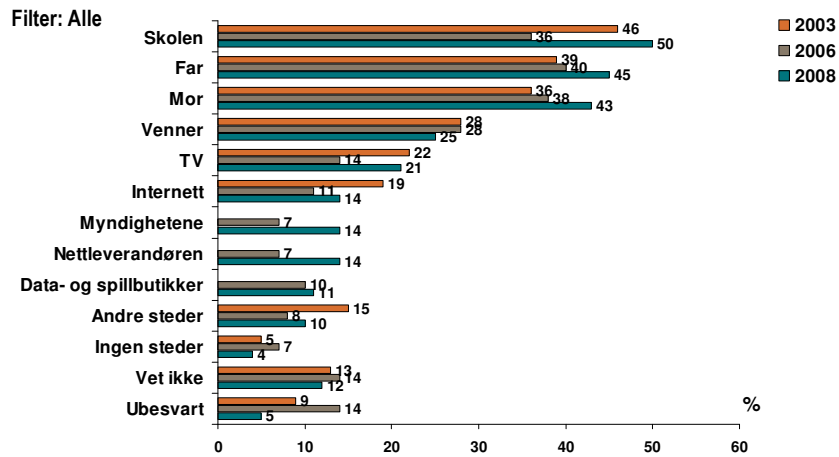

Q78: Har du fått informasjon om trygg bruk av Internett? I så fall hvor?

*Spørsmålsstilling endret i 2008.
Tidligere spørsmål: Hvor har du fått informasjon om trygg bruk av internett?

Q79: Hvor ville du like å få informasjon om trygg bruk av Internett?

*2003/2006 inkluderte spørsmålet også spill og mobiltelefon.

Mobiltelefon

Innehav og abonnementsforhold

- **86% av barn og ungdom har mobiltelefon**
 - **6 av 10 11-åringer har sin egen mobiltelefon**
- **I snitt brukes kr. 220 på mobiltelefon i måneden**

86% av barn og ungdom i alderen 8-18 år har mobiltelefon. Hos de yngste (8-12 år) er det 72% som oppgir at de har mobil, mens i den eldste gruppen har 'alle' mobiltelefon (97%). Jenter oppgir i noe større grad å ha mobil enn gutter.

10 års alderen ser ut til å være en magisk grense når det gjelder mobiltelefon og innen 11 år har 6 av 10 barn sin egen mobiltelefon.

Når barna får egen mobiltelefon er den i størst grad ny, 58%. Andelen som får en brukt mobil (fra eks. foreldre) har imidlertid økt noe siden 2006. Dette kan kanskje skyldes at utskiftningshastigheten har blitt høyere blant foreldre, at gammel telefon faktisk fortsatt er oppdatert og kan brukes videre av barn. Gutter har i noe større grad enn jenter fått ny mobil i stedet for brukt.

Blant de som får nye telefon er det i størst grad foreldrene som er givere. Dette er nok ikke unaturlig da anskaffelse av mobiltelefon ofte er en stor beslutning der mange forhold spiller inn og foreldrene ønsker å ha det siste ordet.

Mens det i 2006 var mest vanlig med kontantkort som abonnementsform viser årets resultater en likere fordeling mellom kontantkort og abonnement på foresatt. Denne utviklingen skyldes nok i størst grad nye type abonnementer som har kommet på markedet. Når det gjelder hvem som betaler for mobilbruken er det i hovedsak foreldrene som betaler. Blant 17-18 åringer er det riktignok 47% som betaler selv eller deler med foreldrene, men den resterende halvparten får mobilbruken sponset av foreldrene.

I gjennomsnitt har det månedlige kronebeløpet som brukes på mobil økt med ca. 50 kr. fra 2006. Jenter bruker noe mer penger enn gutter og de eldste bruker klart mest.

Gjennomsnittlig pengebruk i målgrupper:

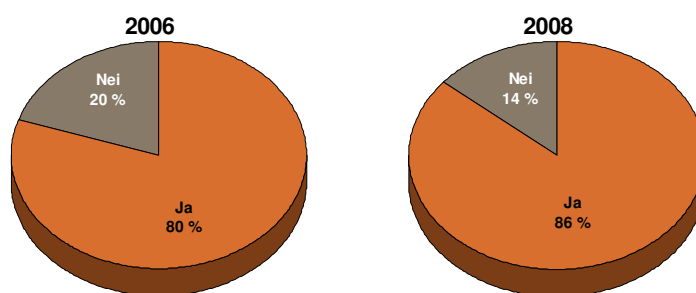
	2006	2008
Alle	Kr. 168	Kr. 220
8-12 år	Kr. 88	Kr. 102
17-18 år	-	Kr. 335
Gutter	Kr. 180	Kr. 212
Jenter	Kr. 161	Kr. 228

Innehav og abonnementsforhold

Grafisk fremstilling av resultatene

Q80: Har du egen mobiltelefon?

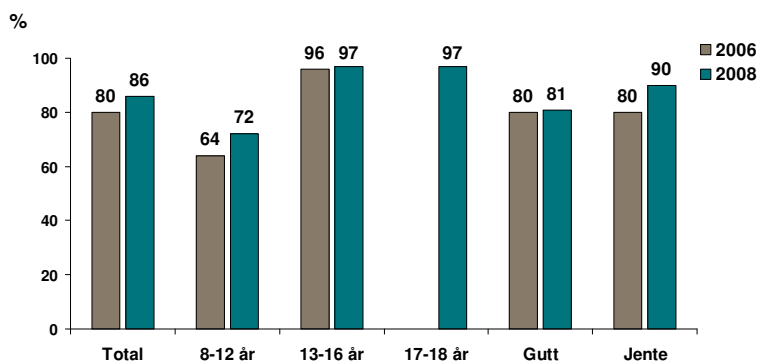
Filter: Alle

Q90: Har du egen mobiltelefon?

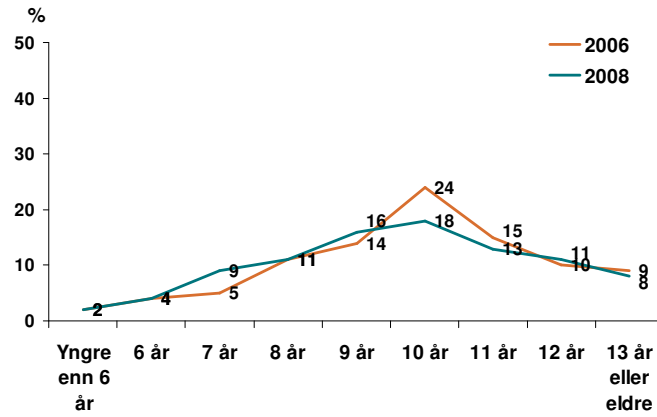
Filter: Alle

Svar: Ja

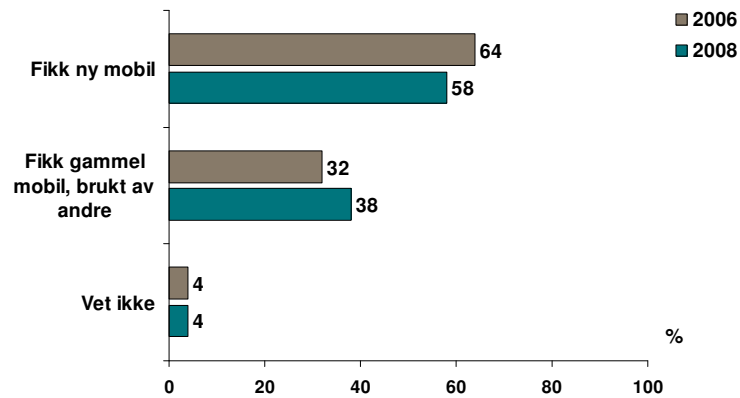
Q81: Hvor gammel var du da du fikk din første mobiltelefon?

Filter: Har mobiltelefon, 86%

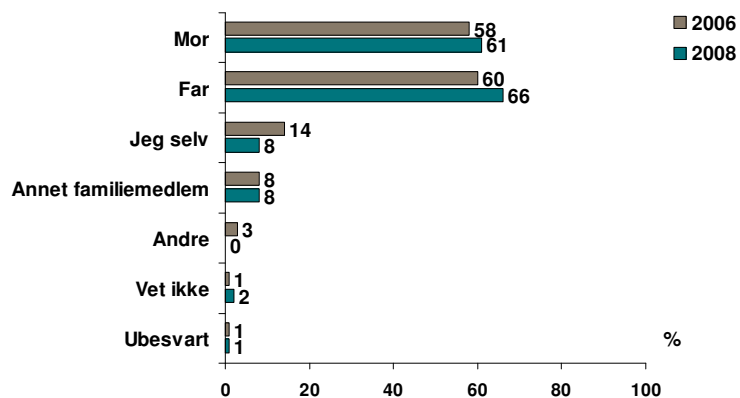
Q82: Var din første mobiltelefon ny eller fikk du en telefon som tidligere var brukt av for eksempel foreldrene dine?

Filter: Har mobiltelefon, 86%

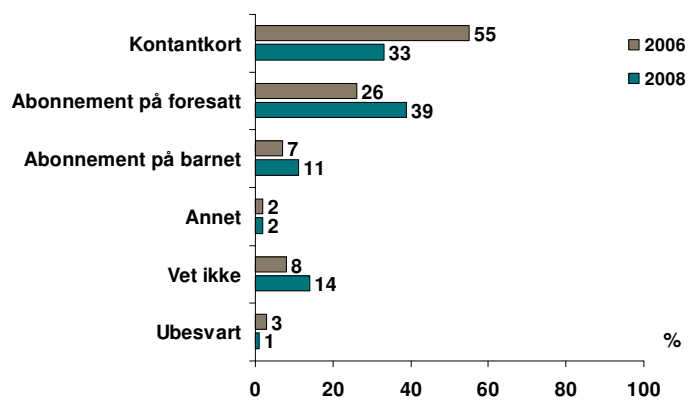
Q83: Hvem kjøpte denne mobiltelefonen?

Filter: Første mobil var ny, 49%

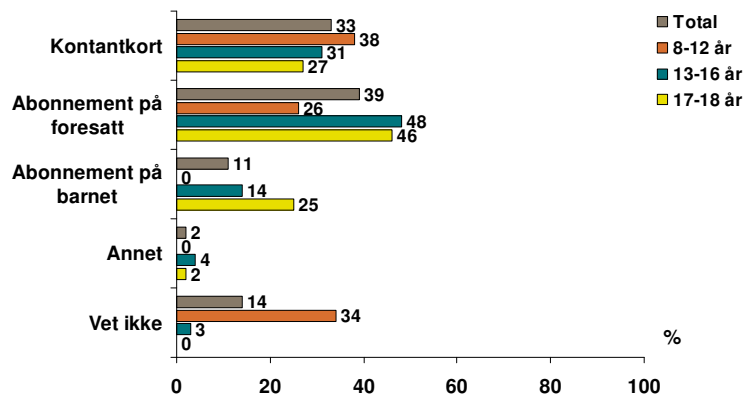
Q84: Hva slags type abonnement har du til mobiltelefonen. Har du...?

Filter: Har mobiltelefon, 86%

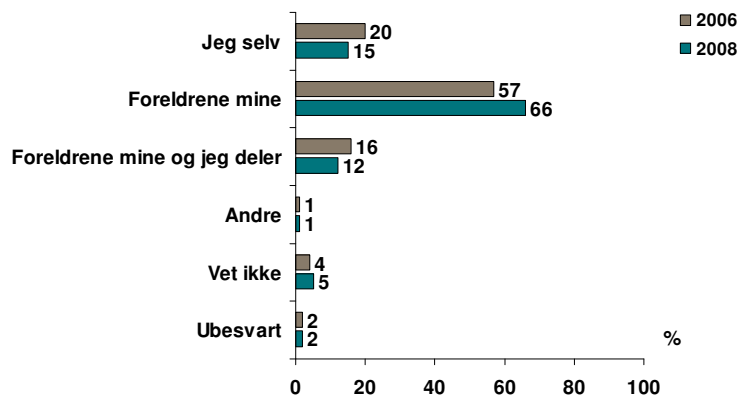
Q84: Hva slags type abonnement har du til mobiltelefonen. Har du...?

Filter: Har mobiltelefon, 86%

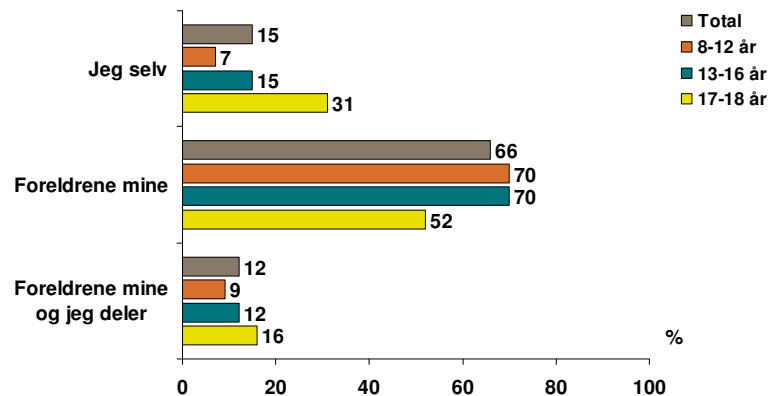
Q85: Hvem betaler for din mobilbruk?

Filter: Har mobiltelefon, 86%

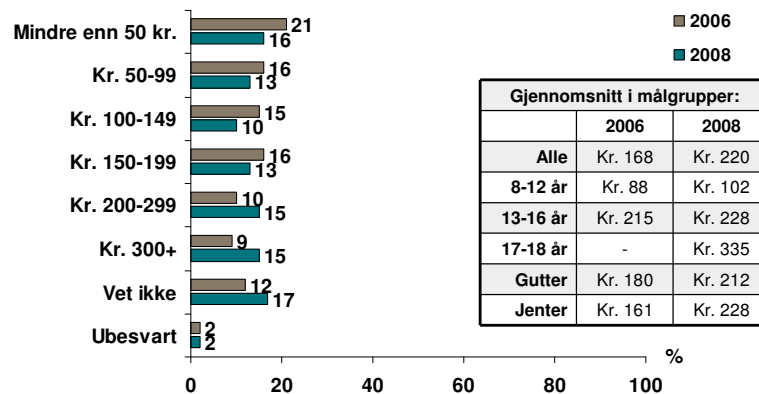
Q85: Hvem betaler for din mobilbruk?

Filter: Har mobiltelefon, 86%

Q86: Omtrent hvor mange kroner bruker du på mobiltelefonen pr måned?

Filter: Har mobiltelefon, 86%

Bruksområder og regler

- **SMS og vanlige samtaler er de hyppigste aktivitetene på internett.**
- **Spill øker - 5 av 10 spiller spill på mobilen, mot 3 av 10 i 2006**
- **Regler for mobilbruk går på ikke bruk på skolen og at man ikke skal mobbe andre**
- **15% har mottatt en truende melding på mobilen og 8% har blitt utsatt for erting eller mobbing**

Sende og motta SMS er helt klart den aktiviteten mobiltelefoner benyttes mest til. Deretter følger snakking og bildetaking. Disse aktivitetene har økt siden 2006 og skyldes nok både billigere priser på ringing og at kameraene har blitt bedre på mobilene. Resultatene viser også en kraftig økning i spill på mobilen. 51% oppgir at de gjør dette ved årets måling mot 30% for 2 år siden. Dette skyldes nok i stor grad at utbudet har blitt større. 20% bruker mobilen til å høre på radio og 11% bruker den til å surfe på internett.

1/3 av deltagerne sier at de ikke har eller følger noen regler for mobilbruk. De viktigste reglene som nevnes er at man ikke skal ha på mobil i timen (41%), og at man ikke skal sende SMS som plager andre (38%). Spesielt dette med å sende SMS som plager/erter har økt siden forrige måling, og dette kan tyde på at mange har tatt enkelthendelsene man har hørt om i media på alvor og gjort noe med det.

Truende meldinger på mobilen

15% sier at de noen gang har mottatt en truende eller skremmende melding på mobilen. Denne andelen har holdt seg stabil

sammenlignet med 2006. 23% av de eldste svarer at dette har skjedd med dem. I litt over halvparten av tilfellene kommer meldingene fra personer de kjenner. Rundt 1/3 viste meldingen til venner og en like stor andel viste den til foreldrene. 1/3 oppgir også at de svart på meldingene. Gutter har i større grad svart på meldingen, mens jentene i større grad viste den til foreldrene. Blant 4% av barna har hendelsen vært så alvorlig at de har fortalt det til politiet.

Mobbing og erting via mobilen

8% sier at de har opplevd å bli mobbet eller ertet via mobilen. I etterkant av dette har 1/3 enten vist den til foreldrene, svart på den eller vist den til venner. 19% gjorde ingen ting. Sammenlignet med 2006 er det flere som nå har tatt en handling basert på meldingen ved å vise den til andre/svare.

4% sier at de selv har mobbet eller ertet noen andre via mobilen, mens hele 32% sier at de kjenner til andre som har blitt mobbet eller ertet. Dette er helt klart et fenomen som er til stede, men det forekommer i størst grad hos de eldre.

Mobilbilder og mobilvideo

23% har opplevd at bilder eller video av dem er sendt videre via mobil uten at de har sagt ja, mens 19% sier at de selv har gjort dette. Dette forekommer igjen i størst grad blant de eldste, der rundt 1/3 oppgir at de har sent eller at det har blitt sendt bilder/video av dem. Gutter oppgir i større grad enn jenter at de har sendt videre bilder av andre uten tillatelse.

16% oppgir at de noen gang har mottatt et nakenbilde via mobilen. Dette er en nedgang sammenlignet med 2008 der andelen lå på 27%. Mottak av nakenbilder skjer i større grad blant de eldste (33%) og blant gutter (22%).

6% totalt og 14% i 17-18 års gruppen sier at de selv har sendt bilde av seg selv uten klær til andre.

Barn og ungdom som opplever noe fælt på mobiltelefon eller internett snakker i størst grad med jevnaldrende som det som har skjedd (44%), men det er også mange som snakker med foreldrene (mor 33% / far 25%).

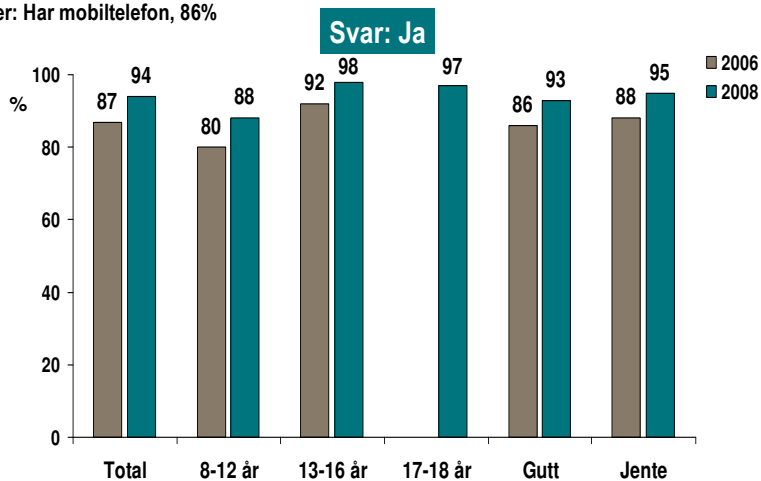
Jo eldre barna blir, jo mer vanlig blir det å snakke med venner. Dette er også mest vanlig for jentene.

Bruksområder og regler

Grafisk fremstilling av resultatene

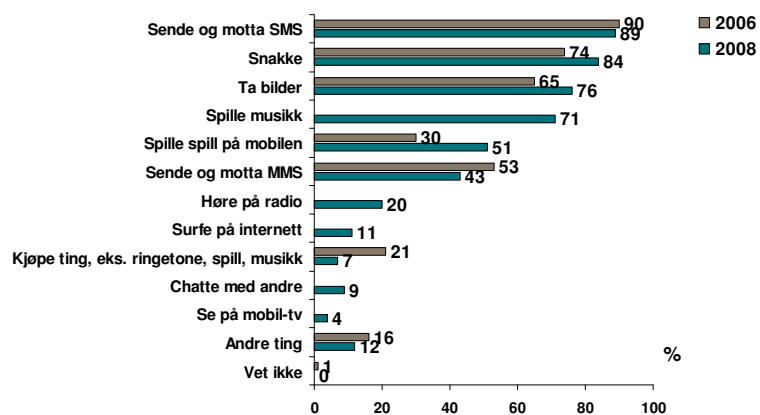
Q87: Har du kamera på mobilen?

Filter: Har mobiltelefon, 86%

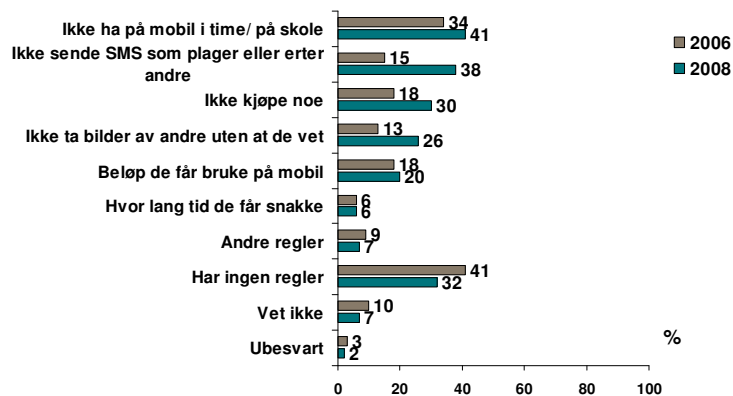
Q88: Hva bruker du mobilen til?

Filter: Har mobiltelefon, 86%

Q89: Hvilke regler følger du for bruk av mobiltelefon?

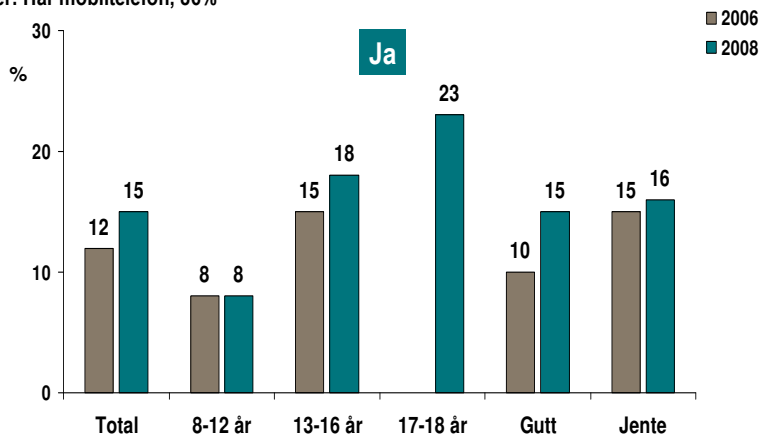
Filter: Har mobiltelefon, 86%

* Spørsmål endret fra "Hvilke regler har du for bruk av mobiltelefon?" i 2006.

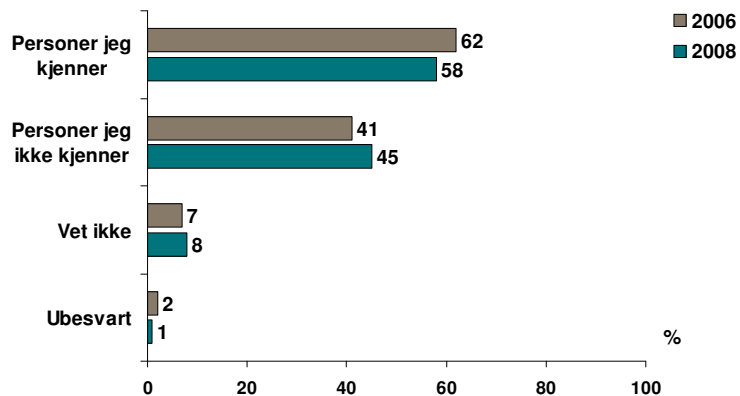
Q90: Har du noen gang mottatt en truende eller skremmende melding på mobilen?

Filter: Har mobiltelefon, 86%

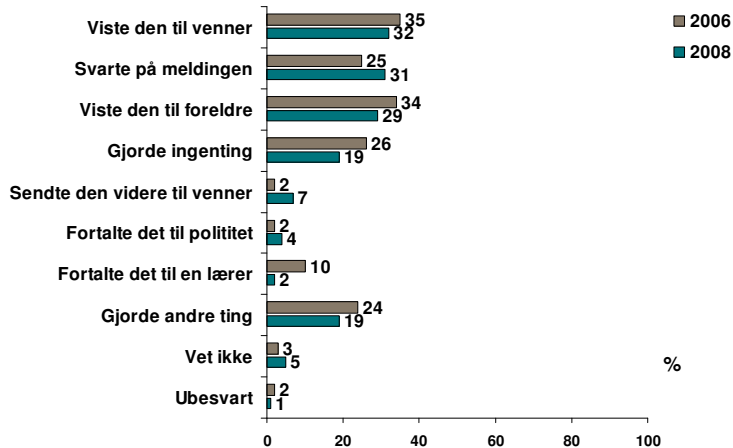
Q91: Hvem har du mottatt truende eller skremmende meldinger fra?

Filter: Har mottatt skremmende/ truende melding på mobil, 13%

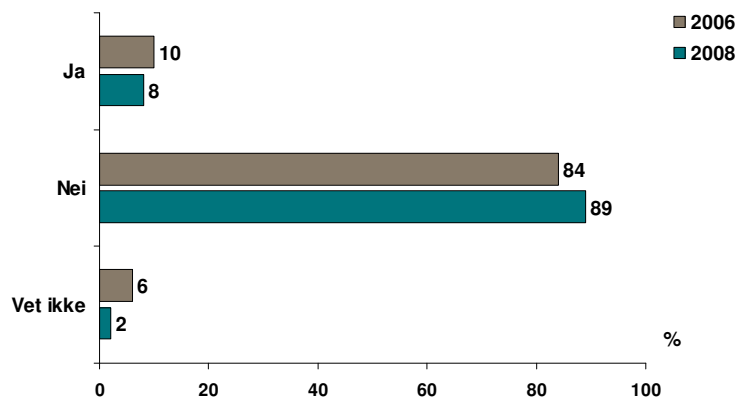
Q92: Hva gjorde du med denne meldingen?

Filter: Har mottatt skremmende/ truende melding på mobil, 13%

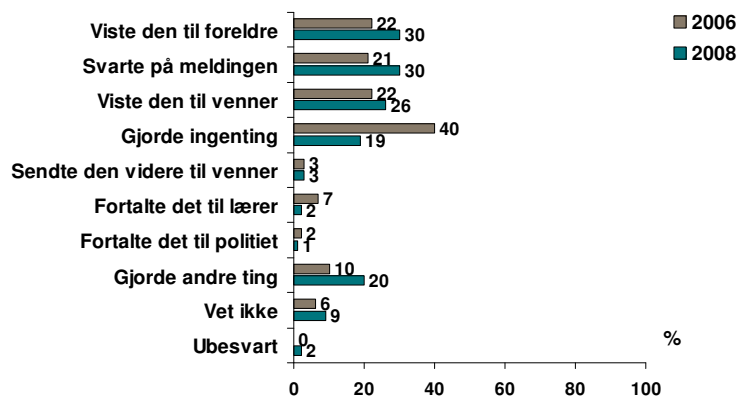
Q93: Har du opplevd å bli utsatt for mobbing eller erting av andre via mobilen?

Filter: Har mobiltelefon, 86%

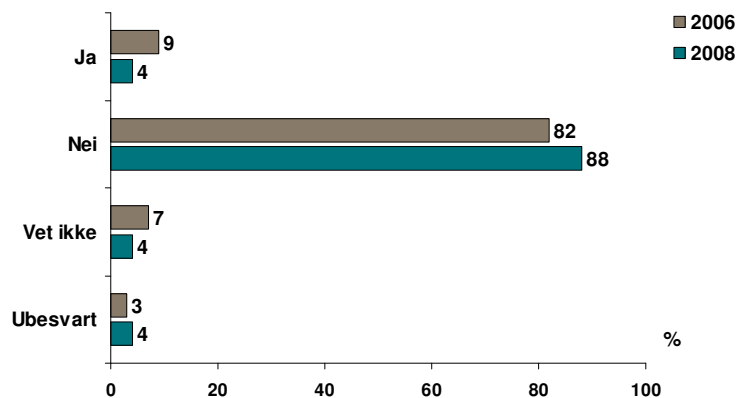
Q94: Hva gjorde du med denne meldingen?

Filter: Har selv blitt mobbet eller ertet via mobilen, 7%

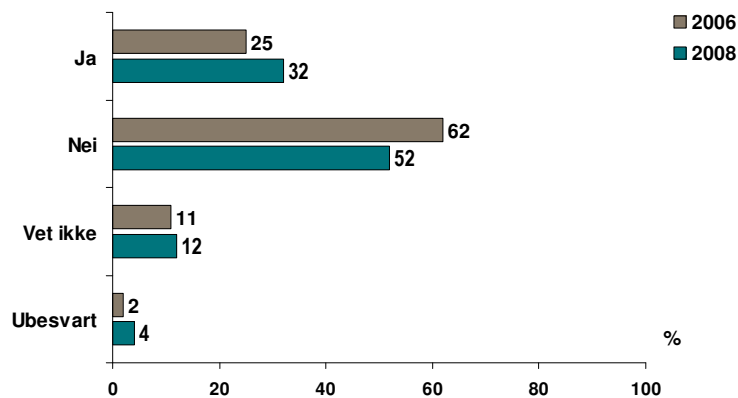
Q95: Har du selv mobbet eller ertet noen via mobilen?

Filter: Har mobiltelefon, 86%

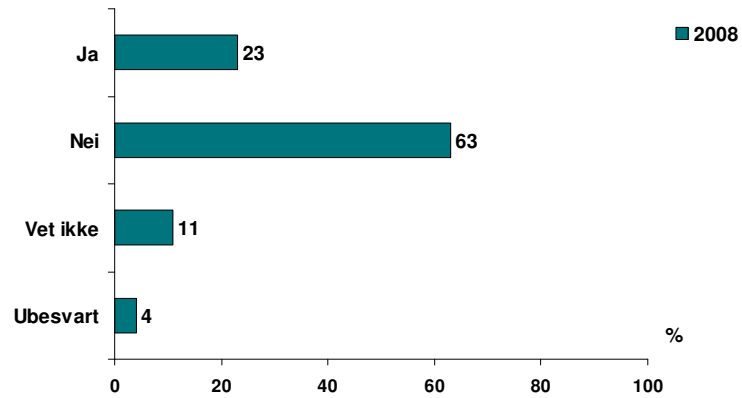
Q96: Vet du om noen andre som har blitt mobbet eller ertet via mobilen?

Filter: Har mobiltelefon, 86%

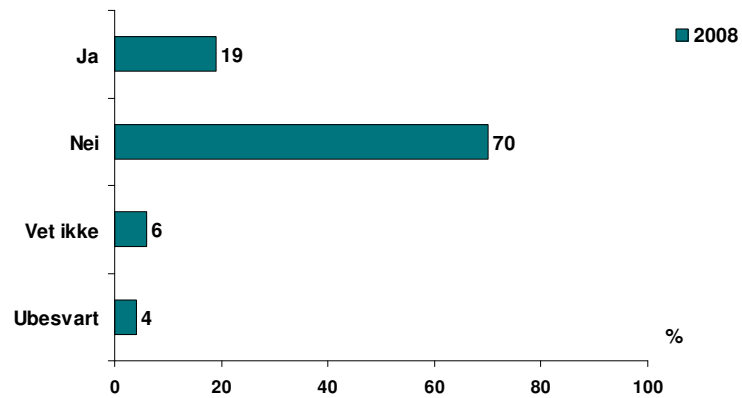
Q97: Har du opplevd at det er sendt mobilbilder eller mobilvideo av deg til andre uten at du har sagt ja?

Filter: Har selv blitt mobiltelefon, 86%

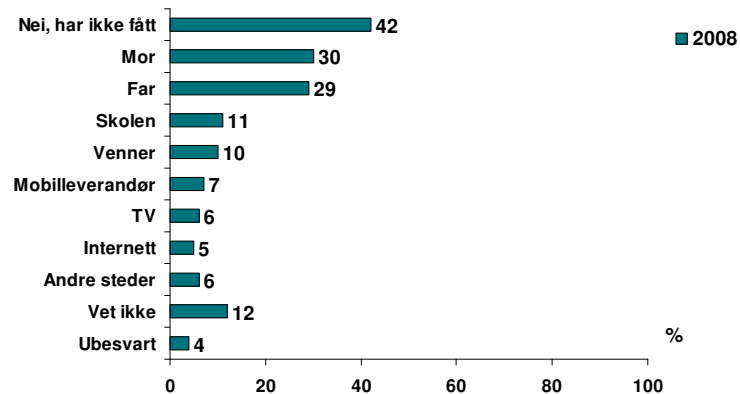
Q98: Har du sendt videre mobilbilder eller mobilvideo av andre uten at de har sagt ja til det?

Filter: Har selv blitt mobiltelefon, 86%

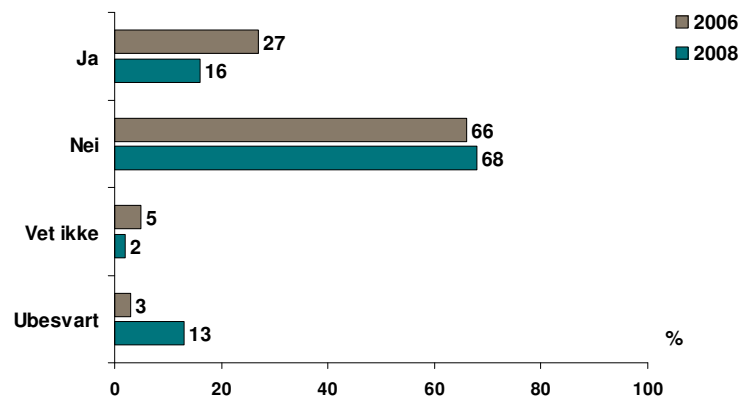
Q99: Har du fått informasjon om trygg bruk av mobiltelefon? I så fall hvor?

Filter: Har selv blitt mobiltelefon, 86%

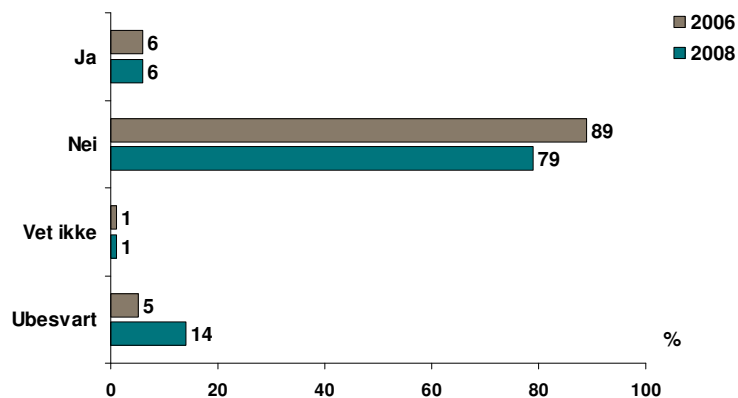
Q108: Har du noen gang mottatt et nakenbilde via mobilen?

Filter: Har mobiltelefon, 86%

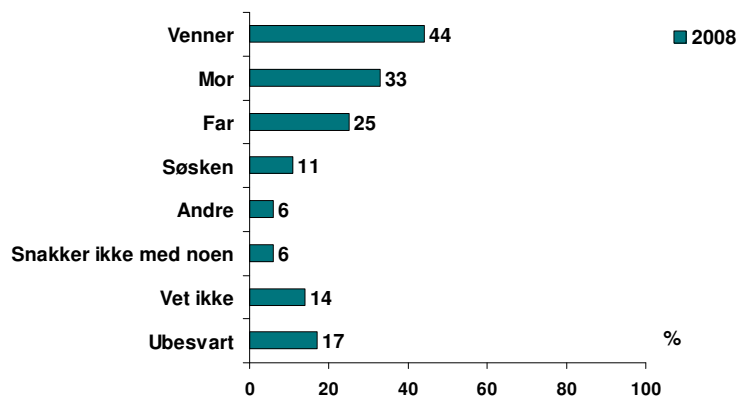
Q101: Har du noen gang tatt bilde av deg selv uten klær og sendt til andre via mobilen?

Filter: Har mobiltelefon, 86%

Q102: Hvem snakker du mest med dersom du opplever noe fælt eller ekkelt på mobiltelefon eller på internett?

Filter: Bruker internett eller har egen mobiltelefon, 99,6%

Tidsbruk medier, fritid og skole

- **Venner og internett tar det meste av barn og ungdoms hverdag**

I årets undersøkelse har vi inkludert et spørsmål der vi ønsket å se på omtrent hvor lang tid barn og ungdom bruker på ulike aktiviteter i løpet av en gjennomsnittsdag.

Aktivitetene vi så på var:

- Internett
- TV-titting
- DVD/video
- Elektroniske spill
- Lekser
- Være sammen med venner
- Fritidsaktiviteter (korps, idrett, foreninger)

Internett kom opp som den aktiviteten de brukte mest tid på med unntak av å være sammen med venner. I snitt brukes det 2 timer og 2 minutter på mediet hver dag. Bruken øker jo eldre man blir og de eldste bruker rundt 2,5 timer. Gutter bruker ca. 25 minutter mer på internett enn jenter på dagsbasis.

TV-titting har tidligere vært noe av det som har opptatt barn og ungdoms hverdag i stor grad, men flere undersøkelser viser nå at disse taper noe terreng for internett. Totalt brukes 1 time og 43 minutter på kanalen pr dag. Gutter og jenter bruker like mye tid på TV, og den eldste gruppen bruker nesten en halvtime mer pr dag enn de yngste.

DVD og video brukes mest blant gutter og her ser vi tendenser til at bruken faller når man blir eldre. I snitt brukes rett i overkant av 1 time på DVD hver dag.

Tiden brukt på **elektroniske spill** øker noe ettersom man blir eldre og her er det guttene som ligger klart høyest. I snitt bruker disse 1 time og 49 minutter pr dag, mens jentene bruker 41 minutter.

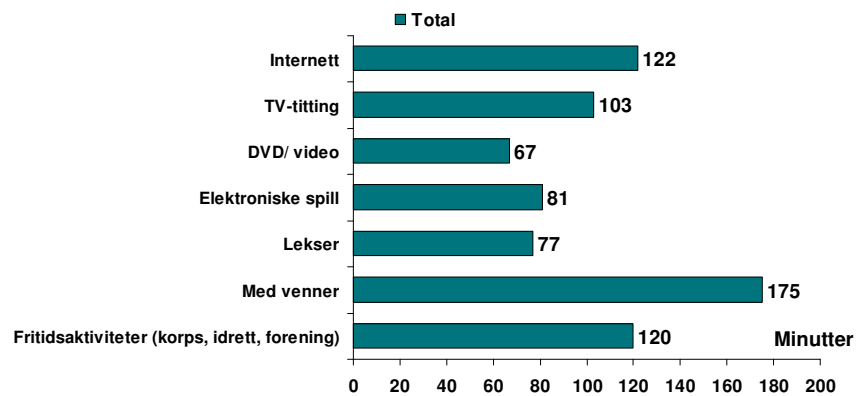
Jentene bruker imidlertid svakt mer tid på **lekser**. Gjennomsnittlig ligger leksearbeidet på 1 time og 17 minutter blant barn og ungdom.

Jenter og gutter bruker like lang tid på **venner**, og i snitt anslår de at det går med nesten 3 timer til dette hver dag. Her regnes nok både friminutter og tiden etter skolen med. Når barna blir tenåringer øker tiden man bruker på venner med ca. 20 minutter pr dag.

Når det gjelder **fritidsaktiviteter** fyller disse ca. 2 timer av en gjennomsnittlig dag. Jenter og gutter bruker i like stor grad tid på dette, men aldersmessig har fritidsaktiviteter sin storhetstid i 13-16 årsalderen.

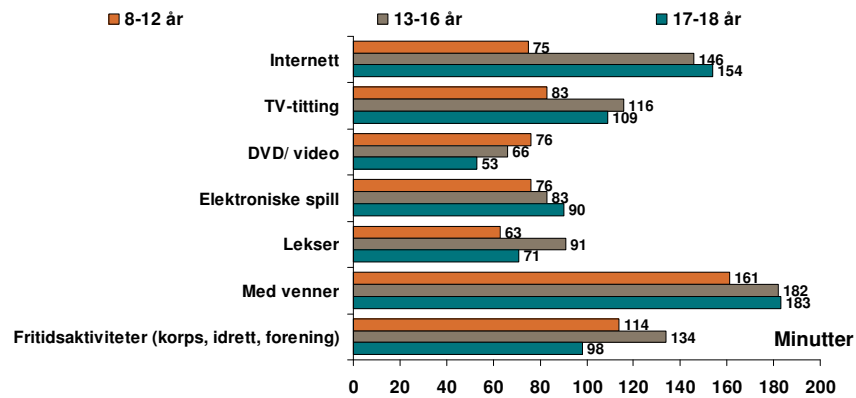
Q103: Tenk på en vanlig dag - Omtrent hvor mye tid bruker du på disse tingene?

Filter: Alle

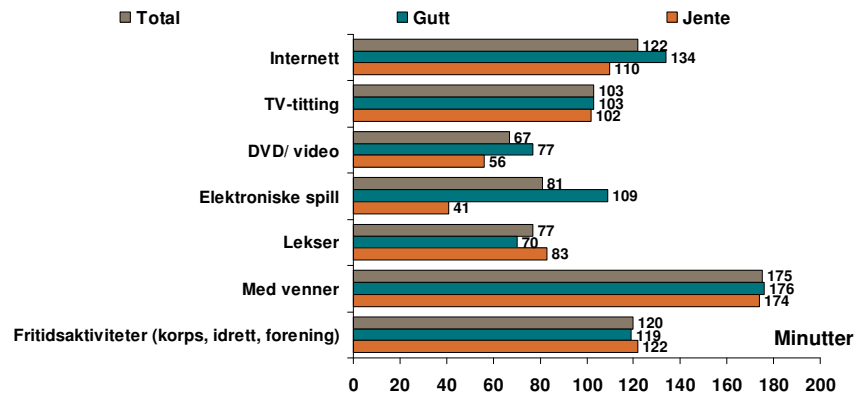
Q103: Tenk på en vanlig dag - Omtrent hvor mye tid bruker du på disse tingene?

Filter: Alle

Q103: Tenk på en vanlig dag - Omtrent hvor mye tid bruker du på disse tingene?

Filter: Alle

Trygg bruk-undersøkelsen 2008

beskriver barn og unges bruk av digitale medier og tilgangen til dem. Rapporten gir også et bilde av utviklingen på disse områdene sammenliknet med 2003 og 2006. Hvor mange barn har egen PC; hva gjør de på Internett? Hvor mye spiller barn; og hvor utbredt er mobbing via Internett og mobil? Hvor utbredt er det å sende bilder og video av hverandre via Internett og mobil?

Hovedfunnene og de grafiske framstillingene blir presentert på en oversiktlig måte slik at stoffet skal være lett tilgjengelig. Trygg bruk-undersøkelsen i rapportsform er et aktuelt oppslagsverk for alle som jobber med barn og unge og som ønsker bedre forståelse for hva de unge gjør når de benytter PC, spill eller mobil.

Medietilsynet

Nygata 4

NO-1607 Fredrikstad

Telefon: 69 30 12 00

E-post: post@medietilsynet.no

Internett: www.medietilsynet.no og www.tryggbruk.no

Trygg bruk-prosjektet (tidl. SAFT) er det nasjonale koordineringsorganet for trygg bruk av interaktive digitale medier for barn og unge. Trygg bruk-prosjektet er en del av et EU-finansiert program som har som mål å fremme sikker bruk av Internett blant barn og unge. Trygg bruk-prosjektet administreres av Medietilsynet i Norge.

ins@fe